Doğan Kardeş

Kasım 1961 ★ 125 Kuruş

HAYVAN DOSTLARI

Berna Bertay

Füsun Neyzi

Fatih Uşaklıgil

Orhan Uşaklıgil

Aydın Utku

Duygu Yılbaşı

Aysel Utku

Levent Haznedaroğlu

Tayfun Erdem

Furuğ Neyzi

İsmail Çınık

Şemi Nur Alkan

Meral Anıl

Tülin Kalkay

Nesligül Demirer

Nurhayat Ozbavraç

Sema Işman

Miraç Yalçın Toros

Fatoş Bekata

Şaninaz Yolalan

Ahmet Yolalan

Füsun Gürdere

Atilâ Kefe

Sait Oruğ

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 512 Kasım 1961

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı işleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 - Beyoğlu ✱ Yazı işleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Kledfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Atatürkü Niçin Seviyoruz?

Atatürk bundan 23 yıl önce Kasım ayının 10'unda ölmüştü.

23 yıl önce, hiçbirimiz daha dünyaya gelmemiştik, hiç birimiz Atatürk'ü görmedik. O'nun yaşadığı yılların heyecanını tatmadık. O'nun ölüm gününde, milletçe tutulan büyük yasa katılmadık, derin acıyı duymadık. Ama yine de O'nu hâlâ yaşıyormuş gibi seviyoruz. O'nu tanımış gibi sayıyoruz, O'nu düşündükçe coşuyoruz.

Nedir bu içimizdeki bir türlü tükenmiyen, bir türlü sönmiyen Atatürk sevgisi?

Atatürk'ü seviyoruz; Çünkü O:

- **Türk milletinin kurtuluşu için savaştı.**
- **Türk milletine dünya milletleri içinde şerefli bir yer kazandırdı.**
- **Türk milletinin yükselmesi, ilerlemesi için çalıştı.**
- **Türk milletini geriliğe bağlıyan engelleri kaldırdı,**
- **Türk milletine aydınlık yollarını açtı.**
- **Türk gençliğine güvendi ve ona vatan uğrunda güzel hizmet örnekleri verdi.**

Demek, Atatürk'ü «İyi insan, iyi vatandaş» olmanın en mükemmel örneği olduğu için seviyoruz.

★

BİR KARDEŞ MEKTUBU

Bir kardeşimizden gelen şu mektup bizi pek sevindirdi :

Sevgili Doğan Kardeş,
«Tabiat Ana Anlatıyor» adlı kitabını okudum. Ayol o ne güzel, ne heyecanlı, ne faydalı kitapmış! Bir başladım, elimden bırakamadım. Bitirince de kendimi âdeta zenginleşmiş hissettim. Bilgilerim bir hayli arttı. Tabiat olaylarını böyle insanı hiç sıkmadan tatlı, heyecanlı bir roman gibi anlatan bu kitabı bütün kardeşlerime salık veririm. Seni de bu güzel faydalı kitabın için tebrik ederim. Varol sevgili Doğan Kardeş.

Ümit Coşkun - Ankara

★

TATİL YARIŞMAMIZI KAZANANLAR

Tatil yarışmamız için gelen yazıları bir jüri heyeti inceliyerek sonuçlandırmıştır. Bu konu ile ilgili yazıyı 42 nci sayfamızda bulacaksınız.

Uluslararası
Sanat yarışmasında
Armağan kazanan

ÇOCUKLAR

Birincilik ve altın madalya alan yazı

Yeşil Ovam

Yazan :

RITA MOOKERJEE

(Yaşı : 15, Memleketi : Hindistan)

İYİCE hatırlıyorum. O gün yataktan kalktığımda içimde garip bir his vardı. Sebebini bilmediğim bir sıkıntı. Dışarda dünya yepyeni, heyecanlı bir güne hazırlanıyordu. Güneş ışınları bahçemizdeki yaşlı çınarın gevrek kahverengi dallarına vurmuştu. Üstlerine kalın bir tabaka bal sürülmüş gibi görünüyorlardı. Bulutların serin gölgeleri üstlerinde çiğ taneleri parlıyan otları yalıyordu. Bizim küçük ağaçkakan kurumuş bir dalı durmadan gagalıyarak yavrularına bir barınak yapmağa çalışıyordu. Mutfaktan gelen yemek kokuları bile güzeldi. Annemin pişirdiği yemek mis gibi kokuyordu. Yanımda neşemi arttıran bir sevinç hazinesi daha vardı: Alsın diye babamın başının etini yeyip durduğum bir hikâye kitabı. Ben bunları düşünürken küçük yeğenim beni kucaklamak için emekliye emekliye içeri girdi. On bir aylık, on kilodan fazla, sekiz tane de dişi var. Onun o bebeklere has özel süt kokusu o zamana kadar rastladıklarımın en hoşu.

Etrafım bütün bu güzelliklerle çevriliyken içimde sebebini anlıyamadığım bir sıkıntı olması çok garip. Ancak kahvaltıda bu sırrı çözebileceğim bir ipucu geçti elime. Annem, «Diplomanı almak için okula gitmiyecek misin?» deyince herşey aydınlandı. Okul! İşte o garip üzüntüye sebep olan bu kelime değil miydi? Peki ama niçin? Artık okuldan ayrılıyordum da ondan.

Okula gitmek, güneşin doğması, anneannemin gözlüklerini kaybetmesi gibi alelâde günlük bir olayken on bir yıllık okul hayatından sonra büyüleyici güzellikte esrarlı bir şey oluvermişti.

Şimdi artık okulda geçen günlerime ait her şey son derece hoş görünüyordu. Ama okul hayatım pek öyle ilerisi için ümit verici bir şekilde başlamamıştı.

Okula başladığım ilk günü hiç unutamam annem beni okula getirdikten sonra eve gitmek için kapıya döner dönmez feryadı bastım. Hepsi benim yaşta olan on altı arkadaşım da bana katıldılar. Gözümüze dev gibi görünen kocaman binadan, etrafta dolaşan annelerimiz olmıyan kadınlardan korkmuştuk.

Okul önlüklerimizi kendi kendimize giymesini nasıl öğrendiğimizi, kitaplarımız koltuğumuzda evden okula, okuldan eve nasıl koşuştuğumuzu hatırladım. Sonra gözlerimin önüne artık bir daha göremiyeceğim manzaralar geldi. Yolun kenarında durup bize tatlı tatlı gülümsiyen çim biçicinin kızı, renk renk sarılar giymiş, türlü türlü boncuklar takmış yük taşıyan kadınlar, cep harçlıklarımızı toplıyan

ÇANTAM

(5 yaşındakiler grupundan birincilik kazanan yazı).

Simsiyah, pırılpırıl bir okul çantam var. İki gözlü. Kayışı da upuzun. Kitaplarımı büyük göze koyarım. Kalemlerimi de küçüğüne. Sonra da kilitlerim. Onu sırtımda taşırım. Bazen okula koşa koşa giderim tıkır tıkır eder. Çantamı pek çok severim arasıra onu yatağıma da alırım.

Sheila Claney (Irlânda)

başları turbanlı seyyar satıcılar.

Öğrencilik hayatımın acı anılarını da gözlerimin önüne getirdim. Onları da büyük bir özlemle andım.

Okul bahçesindeki ağaçlardan ham meyvaları koparıp yediğimizde yahut bir öğrenciye benzediği için yeni gelen genç bir öğretmeni kızdırdığımızda işittiğimiz azarları, ansızın başöğretmenin odasına çağrıldığımızda Afrikalıların harp tamtamlarını andıran yürek çarpıntılarını, hattâ aritmetik öğretmeniyle aramızdaki ufak tefek anlaşmazlıkları bile.

Kendimi o kocaman okul kapısının önünde bulunca daldığım hayallerden uyandım. Beşinci sınıftan birkaç kız arsız arsız gülüşerek yasak bölge sayılan çayırda dolaşıyorlardı. Beni görünce oldukları yerde donakaldılar. İçlerinden birinin öbürlerine, «Bu yılki mezunlardan» der gibi bir şeyler fısıldadığını duydum. Başları önlerinde okul bahçesine çekildiler. Kendimi onların gözüyle görmeğe çalıştım. İşin garibi hem boyca hem de yaşça büyümüşüm gibi geliyor bana. Ama bu öyle pek sevinilecek bir his de değil.

Bahçeyi geçip iç kapıya geldiğimde şişman kapıcı kadın en güzel gülüşüyle yüzüme bakarak hafifçe eğildi. Onun böyle bir hareket yapması gerçekten şaşılacak bir olaydı, çünkü o daima büyüklük taslar yüzümüze bakmağa bile tenezzül etmezdi.

Merdivenleri çıkıp doğruca eski sınıfıma girdim. Kimi gördüm biliyor musunuz? Bizim elleri titriyen, telâştan söyliyeceği sözü unutan, sinirli ufak tefek öğretmenimize. Yuvarlak çerçeveli gözlüklerini yerleştirip yüzüme bakarak mavi damarlarla süslü kemikli eliyle yaklaşmam için işaret etti. O elin okul anılarım arasında özel bir yeri var. Sık sık parmaklarımıza cetveli o el indirirdi. Ama şimdi öğretmen bana, haylaz, gürültücü son sınıfları nasıl

Natürmort : Dechko P. Dechev (yaşı : 14, memleketi : Bulgaristan)

yola getireceğini soruyordu. Demek artık bana sırlar söyleniyor, akıl danışılıyordu. Birdenbire öğretmenin bana artık eski haylazlardan biri gözüyle değil de bir yetişkin gözüyle baktığını kavradım.

Tembel kış güneşi gökten çekilmek üzereydi. Ben de üşümeğe başladım. İçim titriyordu. Bir yetişkin muamelesi yapılmasından duyduğum sevinç gazoz açıldığı zaman çıkan kabarcıklar gibi sönüyordu. Tekrar üstüme bir üzüntü çöktü. Okulda geçen eski günler ne kadar da çekici görünmeğe başlamışlardı.

Okulda çeşitli çalışmalar temsiller, korolar, danslar gibi çeşitli sanat gösterileri hazırlanırdı.

Candan dostluklar, kırılan kalbler, delice rekabet, çarçabuk unutulan kinler, öğretmenlere ve yüksek sınıflardaki ablalara duyulan hayranlık daha okulun ilk gününden hayatımın birer parçası oluvermişti. Çok geçmeden de bütün bütün benim dünyam, tanıdığım tek dünya oldu.

Evde bu iki dünya arasında bocalayıp duruyordum. Kış hazırlıkları gelip çatmıştı. Ben de kışlık yiyeceklerin hazırlanmasında anneme yardım ediyordum. Gerçi annem bunu yardım saymıyordu, çünkü onun istediği gibi iş yapamıyordum. Beceriksizliğimi gördükçe: «Koskocaman kız oldun, daha elinden doğru dürüst bir iş gelmiyor, ben senin yaşındayken...» azarlar hep böyle sözlerle sona ererdi.

O sırada babam oradan geçiyorsa bizi duyunca, «çocuğu ev işlerine sokma yaşı daha

(Devamı S. 47 de)

BİR İYİLİK

(4 yaşındakiler grupundan birincilik kazanan yazı).

Bir gün arkadaşlarım okul bahçesinde toplanmışlardı. Baktım bir kızı ortalarına almışlar onunla alay ediyorlar. Onlara kızın kardeşim olduğunu söyledim, «Affedersin» deyip çekildiler. Ama kız kardeşim değildi.

M. S. Chandra (Hindistan)

ATATÜRK ve DEVRİMLERİMİZ

10 Kasım

Ulusça yaşamak istiyorsak Atatürk'ü yaşatmak zorundayız.

ÖLÜM, herkes için kaçınılmaz bir tabiat olayıdır. Atatürk de bir insan olduğuna göre elbet bir gün hayattan göçecekti.

İnsanlara son nefeslerini verdiren ölümün yenemediği kuvvetler de vardır. Bunlar, büyük eserler ve büyük fikirlerdir. Bugüne kadar gerçekten büyük eser ve düşünce sahiplerini yenmiye ölümün gücü yetmemiştir. Bu bahtiyarların ön safında Atatürk'ü görmekle büyük bir kıvanç duymaktayız.

Atatürk ne yapmıştır? Onda kimsenin gölgeliyemediği büyüklük nereden geliyor?

Ulus ve vatan uğrunda en çok ne yapılabilirse Atatürk bunun kat kat fazlasını yapmıştır. İlkin inandığı dâva uğrunda en azından hayatını hiçe sayarak ortaya atılmıştır. Hiçbir zorluk hiçbir tehlike, onu inandığı kutsal dâvadan kıl ucu kadar bile ayıramamıştır. Sonuna kadar büyük eserini eksiksiz bir şekilde tamamlamıya çalışmıştır. Atatürk'ün eseri ne idi?

Atatürk'ün en büyük eseri, aydın ve ileri bir Türkiyenin temellerini atmış olmasıydı. Bunların nasıl yükseleceğini ve yapının nasıl tamamlanabileceğini Atatürk, gerek Meclis kürsüsünde, gerekse yurtiçi gezilerinde büyük bir açıklıkla anlatmıştır. Bütün bu sözlerin en özlü bir özetini Atatürk'ün Onuncu yıl nutkundan beraberce okuyalım:

«Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.»

İşte Atatürk'ün Türk Ulusu için çizdiği ışıklı yol... Ulusumuz bir saniye duraklamadan ancak bu yolda son hızla yürümek suretiyle ulusal amacına ulaşabilir. Bu çetin yolu aşabilmek için elimizdeki meş'ale müspet ilim olacaktır. Gözlerimiz ileri, özgür ve uygar Batı Dünyasına çevrilmiş olacaktır. Onlar nasıl çalışıyorlarsa öyle çalışacağız, onlar nasıl düşünüyorlarsa öyle düşüneceğiz, onlar nasıl yaşıyorlarsa öyle yaşıyacağız. Kısaca ulusça yürüyeceğimiz yol, akıl yolu, bilgi yolu, çalışma yolu olacaktır.

Ulusumuz son kişisine kadar boş inançlardan, hurafelerden kurtarılarak çağımızın bilgi ve düşüncesiyle donatılacaktır. Ancak bu sonuca ulaşıldıktan sonradır ki demokrasi yolu bizim için yapıcı, yükseltici, feyizli olacaktır. Uluşça bu düzeye vardığımız gün Atatürk'ün ruhu sevinecek, bahtiyar olacaktır.

Atatürk'ün yolu; uygarlık yolu; insanlık yoludur. Onun birbirini tamalıyan devrimleri uygarlığımızın en büyük anıtlarıdır. Bu anıtları koruyabildiğimiz ve yükseltebildiğimiz ölçüde Atatürk yaşıyacaktır.

Çevremize ve yurt yüzeyine dikkatle bakalım. Atatürk'ün eserleri, bıraktığı gibi sapasağlam duruyorsa o, yaşıyor demektir. Ulusça yaşamak istiyorsak Atatürk'ü yaşatmak zorundayız.

Mustafa BAYDAR

- Bugün vatanımızda bir millî kudret varsa o cereyan, felâketlerden ders alan milletin kalb ve dimağından doğmuştur. (1919)

★

- Millî mücadelelere şahsî hırs değil, millî ideal, millî onur sebep olmuştur. (1925)

K. Atatürk

ATATÜRK

Adını adımdan önce
Heceledim, öğrendim
Duvarları, kitapları
Senin resminle beğendim.

Binbir resim içinden
Bir anda seçerim yüzünü
Kimse alamaz içimden
Gözlerinin gündüzünü.

Bütün bildiklerimden
Daha çok yakınsın kalbime
Alfabeyi hecelerken
«Atatürk» yakıştı dilime.

Seni yazdım okudum
Seni belledim yürekten
Her törende beraberiz
Bayrağın içinde, sen, ben.

Daha iyi anlarım her yıl
Açıldıkça düşüncelerim
İlk sevgim büyür, büyür de
Seni daha da severim.

Her yön sen olursun sen
Kitap, tren, şapka, kıravat
Sen Türkiye'mi uçuran
En büyük ilâhi kanat.

Her On Kasım'da gözlerimiz
Bir daha ağlarken sana
Bir kez daha inanırız
Her yerde yaşadığına.

İbrahim Zeki Burdurlu

★★★

O YAŞIYOR

Nasıl söylerim öldüğünü
Atatürk'üm karşımda.
Yatmış uyumuş karlar üstüne
Kalpağı başında.

Nasıl söylerim öldüğünü
Çenesine uzanmış eli
Atatürk'üm çıkar Kocatepeye
Dalgın, düşünceli.

Nasıl söylerim öldüğünü
Elinde beyaz tebeşir
Geçmiş tahta başına
Atatürk'üm ders verir.

Nasıl söylerim öldüğünü
Başında yeni şapkası
Yola çıkmış yürümüş
Kalabalık arkası.

Nasıl söylerim öldüğünü nasıl
Bir ışık vurmuş yüzümüze
Atatürk'üm bakıyor besbelli
Çeki-düzen verelim üstümüze.

İlhan Demiraslan

Erkenci Kuş

YILLARCA önce yeryüzünü idare eden yüce kıral bütün hayvanları bir araya toplayıp herbirine birer görev verdi. Sıra kuşlara gelince yeri göğü titreten sesiyle şöyle dedi:

Yeryüzündeki yaratıkların hiçbirinin sesi sizinki kadar güzel değil. Bu yüzden insanları uykularından uyandırma işini size veriyorum. Bundan böyle herkes size, «Sabah müjdecileri» diyecek.

Bu yeni görev kuşların çok hoşuna gitmişti. Kıralın kendilerine taktığı yeni adla övünüp duruyorlardı.

Uzunca bir süre ödevlerini kusursuz başardılar. Kuşların tatlı melodileriyle yataktan kalkan insanlar neşe ile işlerine başlıyorlar, içleri ferah olduğundan işlerinin ağırlığından yüksünmeği akıllarından bile geçirmeden, sevinç içinde koca günün nasıl geçtiğini anlamıyorlardı bile.

Ama zamanla içlerinden biri, ufak, çelimsiz bir kuş, kendisini diğer kuş kardeşlerinden üstün görmeğe başladı. Kendi kendine şöyle düşünüyordu, «Kuşlar arasında benim sesimle boy ölçüşebilecek kimse göremiyorum. İnsanları tek başıma uykularından uyandırsam kimbilir beni ne kadar çok övecekler. Belki de görevimdeki bu üstün başarıdan ötürü en güzel, en iştah açıcı yiyeceklerle besleneceğim.»

Bundan sonra bu kendini beğenmiş kuş artık ötekilerden erken kalkmağa ve sabah konserini tek başına vermeğe başladı.

Öbür kuşlar bu oyun bozanlığa çok kızdılar. Onlar da erken kalkmağa başladılar. Çok geçmeden kuşlar arasında bir erken kalkma yarışı başladı. Herkes biribirini geride bırakmağa çalışıyordu.

Bu işten zarar görenler de insanlardı. Artık daha ortalık aydınlanmadan kalkmağa başlamışlardı. Uykularını iyice alamadıklarından gündüzün iyi çalışamıyorlar bütün gün, esneyip, uyuklayıp duruyorlardı. Geceleyin günlük işlerinin yorgunluğunu çıkaracak kadar uyuyamadıklarından bitkin düşmüşlerdi. Çok geçmeden durumu yüce kırala bildirmeğe karar verdiler.

Kıral olanları duyunca çok kızdı. Hemen bütün kuşları çağırtıp onları iyice azarladı. Kuşlar kabahatlerinin büyüklüğünü anlayınca özür dilemeğe başladılar.

Kıral onların yalvarışlarına aldırmadan sert sert, «Madem ki ödevinizi gerektiği gibi yapamadınız ben de bu görevi sizden alıyorum. Bundan böyle kimse size «sabah müjdecileri» demiyecek. Yine eskisi gibi tatlı şarkılar söyliyebileceksiniz ama artık kimseyi uyandıramıyacaksınız. İnsanlar istedikleri zaman kendi kendilerine kalkacaklar.

Daha sonra kıral huzuruna bütün bunlara sebep olan kendini beğenmiş kuşu çağırdı. Kuşcağız korkusundan tiril tiril titriyordu. Bu işe kalkışırken ortaya böyle kötü sonuçlar çıkabileceğini hiç düşünememişti.

Kıral, kendini beğenmiş kuşa, sert sert baktıktan sonra, «İnsanların bu bitkinliği, işlerindeki verimsizliği, herşeyin altüst olması hep senin yüzünden. Bencilliğinden ve kendini kuş kardeşlerinden bu kadar çok üstün gördüğünden dolayı artık es-

BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

Soldan sağa :
1 — Tahirgil, 2 — Âsa, ark, 3 — Kır, Yine, 4 — İri, A, 5 — Miskin, 6 — Me, li, 7 — Okul, Kel, 8 — Kitap.

Yukarıdan aşağı :
1 — Tarih, Ok, 2 — Asır, İki, 3 — Hakim, ut, 4 — İmlâ, 5 — Ray, Se, 6 — Gri, 7 — İkna ile, 8 — Nil.

Soğuklar başlayınca ne yapmalı?

YAZ, yaz dedik o da geldi geçti, soğuklar, yağmurlar başladı. Sonbahar âdeta kış gibi sert yağmurlu geçiyor, söylenenlere bakılırsa, bu yıl bir haylı ayva varmış, demek kış erken başlıyacak, geç bitecek. Gerçek olan birşey varsa o da havaların bozması, kararsız olması, bir sıcak bir soğuk gitmesi. Kısaca sağlık için en tehlikeli mevsim. Bugünlerde vapurda, troleybüste, tramvayda adım başına bir nezleliye rastlanıyor. Hapşıran hapşırana, boğaz ağrısından şikâyet eden edene! Bir nezleli ile konuşmak bile, bazen boğazın gıcıklanmasına kâfi!

Çoğumuz böyle puslu, bir açan, bir kapıyan havaların hastalık yapacağını biliriz de yine tedbirde kusur eder, sonunda hastalanırız. Nitekim dün akşam muayenehanemden çıkmış evime gidiyordum, vapurda tam karşımda oturan bir ana, baba üzgün üzgün konuşuyorlardı. İstemiyerek kulak misafiri oldum. Büyük bir üzüntü içinde oldukları her hallerinden belli idi. Çünkü hasta olan 14 yaşındaki kızlarından söz ediyorlardı. İster istemez ilgilendim, belki bir faydam dokunur diye kendimi tanıttım, memnun oldular, hemen boş duran yanımdaki koltuklara geçtiler.

— Hayrola beyefendi, rahatsız olan kim?

— 14 yaşındaki kızımız. Yatılı okulda okuyor. Okul idaresi hasta diye telefon etti. Revire yatırmışlar, gittik, gördük, şimdi evimize dönüyoruz. Acaba yanımıza alsaydık daha mı iyi olurdu, diye düşünüyoruz. Ateşi var, anjin olmuş, üşütmüş, durmadan hapşırıyor, öksürüyor, üzülmemek elde değil. Biraz oyuna düşkün, koşar, terler, cereyanda kalır, belki de terli terli su içmiştir. Ne yapmalı da sık sık hastalanmasına mani olmalı. Eksik olmasın okul doktoru ilâçlarını vermiş.

— Çocuğunuz, söz dinliyecek bir çağda.

— Evet, evet!

— Öyle ise benim sizlere söyliyeceklerimi kızınıza söyleyin. Herhalde bundan sonra sık sık rahatsızlanmaz. Nezle, anjin, bronşit gibi soğuk algınlığı yüzünden yakalandığımız hastalıklardan korunmak için alınması gerekli bazı tedbirde kusur etmemek lâzımdır. Bu tedbirler sanıldığı kadar da güç şeyler değildir.

Meselâ havalar puslu, yağışlı mı, boynunuza bir atkı, eşarp bağlayınız, ağzınızdan değil, daima burnunuzdan nefes alınız, ayaklarınızı kuru ve sıcak tutunuz, terli terli rüzgârda durmayınız, bol bol şekerli sıcak ıhlamur içiniz, kabilse limonataya iltifat ediniz. Çünkü limondaki C vitamininin enerji verdiğini vücudu mikroplara karşı kale gibi koruduğunu bilirsiniz. Hele kızınız bu söylediklerime riayet etsin bakın bir daha hasta olur mu?

Dr. Kâmran Şenel

kisi gibi uzaklara uçamıyacaksın. Cezan bu kadarla kalmıyor. Kuş kardeşlerin gibi güzel şarkılar söyliyemiyeceksin. Sesin eskisine göre pek çok çirkin olacak. Sen herkesten önce ötmeyi istemiştin, bundan böyle de her yeni günü yeni sesinle ilk önce yine sen selâmlıyacaksın» dedi.

Kendini beğenmiş kuş, umduğu kadar şiddetle cezalandırılmadığını sanarak için için sevinmeğe başladı.

Kıralın yanından ayrılınca kanatlarını kuvvetle çırpıp havalanmağa çalıştı. Ama ancak bir iki adım ötedeki bodur bir ağacın üstüne konacak kadar yükselebildi. Bu sırada da güneşin ilk ışıkları ortalığı aydınlatmağa başlamıştı. Ağzını açtı, başını geriye attı, duyduğu kulak tırmalayıcı sesin kendi sesi olduğuna bir türlü inanamıyordu.

Kendisini arkadaşlarından üstün sanıp, onlarla işbirliğini bozduğuna çoktan pişman olmuştu ama artık iş işten geçmişti.

İşte o günden beri horoz şeklini alan kendini beğenmiş kuş, doğan güneşi bütün kuşlardan önce ve onlarınkine hiç benzemiyen bir sesle selâmlar.

Halkı güldüren ve düşündüren romancı

Hüseyin Rahmi Gürpınar

HÜSEYİN Rahmi Gürpınar, en verimli bir yazarımızdır. 1944'de 80 yaşında öldüğü zaman geride, kendi adını taşıyan, 50 den fazla eser bırakmıştı.

Boş vakitlerinde resim yapan, örgü ören, piyano çalan Hüseyin Rahmi, hayatını sadece yazı yazmakla kazanırdı. İstanbul'un kenar mahalleleri halkının yaşayışiyle ilgili, çoğu eğlenceli romanları herkes tarafından sevilerek okunurdu; bugün bile okunmaktadırlar.

Mehmet Sait Paşa adlı bir zatın oğlu olan H. Rahmi Gürpınar, dört yaşında iken annesini kaybetti. O sıralarda Aksaray'da oturuyorlardı. Ele avuca sığmıyacak kadar yaramaz bir çocuktu. Yaptığı bir afacanlıktan sonra, peşine düşüldüğünü anlayınca kimsenin tırmanamıyacağı kadar yüksek ağaçlara çıkar, kurtulurdu.

Bir gün hiç sebep yokken mahalle mektebinde yediği falakadan sonra okuldan soğudu. H. Rahmi, o eski günleri anlatırken diyor ki:

«Bir kaç gün hasta yattım; iyileşince büyükanneme mektebe gitmiyeceğimi kesin olarak anlatmağa uğraştım. Evde bir kızılca kıyamettir koptu.

— Mektebe gitmiyeceksin de tulumbacı mı olacaksın? Yoksa beygir sürücüsü mü? Bir ikinci dayak tehlikesi karşısında bulunuyordum.

Tuhaf tesadüf, bizden bir iki sokak aşırı bir çocuk da mektep kaçaklığına başlamış. Onu, her sabah mahalle bekçisinin sırtına iple bağlıyarak mektebe göndermek usulünü bulmuşlardı. Çünkü o zamanın mektepleri çocuklar için birer öğrenim evi değil, kürek cezası gibilerdendi.

Gösterdiğim inat, benim de okula bekçi sırtında gönderileceğim tepkisiyle karşılandı. Baktım ki iş fenaya varacak:

— Peki, giderim!... dedim.»

Küçük Hüseyin Rahmi böyle dedi ama hiç de dediği gibi yapmadı. Evden okula diye çıktı ve çantasını bir duvar koğuğuna sakladıktan sonra orada burada başıboş dolaşmağa başladı. Fakat çok geçmeden hilesi meydana çıktı. Erzurum'da bulunan babasına mektup yazarak okuldan kaçtığını, okumağa isteği olmadığını bildirdiler.

Aksaray'da, büyükannesinin evinde, her gün okumadığı için azar işitiyor, tartaklanıyordu. Nihayet bir gün, yine kulaklarından çekilip okumağa zorlandığı sırada evden kaçtı ve Fatih'deki büyük teyzesine sığındı. Onun haylazlığını teyzeleri de öğrenmiş olduğundan gelir gelmez enistesi öğütlere başladı.

— Oğlum, haylazlığı bırak artık. Oku, yaz, adam ol!... Sen bir paşa oğlusun, cahil kalmak sana yakışır mı?

Öğüt, öğüt, öğüt!... Küçük H. Rahmi, derdini anlatamıyordu. Falakadan ürktüğü için okula gitmek istemediğini bir türlü söyliyemiyordu. Enistesi:

— Seni bir imtihan edeceğim, bakalım neler biliyorsun? dedi ve karısından kâğıt, kalem istedi; bir gazeteyi açarak yazdırmağa başladı. H. Rahmi, güzel güzel yazdıkça eniste hayretler içinde kalıyordu:

— Artık yeter, dedi. Hüseyin Rahmi'nin yazdığı kâğıdı eline alıp iyice inceledi. Sonra yüksek sesle:

— Hanım hanım, dedi, ben bu çocukta okul kaçağı hali göremiyorum. Tam iki sayfa yazdırdım, bir tek imlâ yanlışı yapmadı. Bunda anlaşılmıyan bir şey var!

Bu iltifat, H. Rahmi'nin dilini çözmeğe yetti. Niçin okula gitmek istemediğini ağlıya ağlıya anlattı.

Nihayet, Fransızca öğretmeninin yardımiyle, o zamanlar Rüştiye denilen ortaokulun ikinci sınıfına imtihanla kabul edildi. H. Rahmi, burada rahat rahat çalışabiliyordu. Zira bu okulda falaka yoktu. Hele Abdurrahman Şeref Bey adındaki ünlü tarih öğretmeninin derslerine çok çalışıyor, onun sevgisini kazanıyordu. Bir süre sonra bu Rüştiye kapatılınca bu değerli tarihçi, Mülkiye Mektebine (Siyasal Bilgiler Okulu) müdür olarak verildi. H. Rahmi de bu okula devam etmeye çok istekliydi. Fakat kendisi henüz on dört yaşında bulunuyordu. Mülkiye'ye kaydolmağa

gittikleri zaman ona yaşını sordular:

— On dört, dedi.

— Biz on eskiz yaşından aşağı öğrenci almıyoruz.

Sonunda, durum müdüre anlatıldı. Müdür, kayıt yapılan odaya kadar inerek oradakilere:

— Çok zeki ve çalışkan bir çocuktur. Siz, on sekizinde kabul ediniz. Üzülmesin, kırılmasın!...

H. Rahmi, büyük bir okuma hevesiyle Mülkiye Mektebi'ne girdikten bir yıl sonra hastalandı ve doktorlar daha fazla okumasına müsaade etmediler. Böylece yine göz yaşları içinde okul hayatından büsbütün ayrılmak zorunda kaldı. Fakat o, hiç boş durmuyordu. Kendi kendine bir program hazırladı ve durmadan çalıştı.

Gittikçe öğrenme, yetişme isteği o kadar şiddetlendi ki, bu sefer de evdekiler çok çalıştığından söz ederek ona engel olmağa çalıştılar. Değerli yazarımız, kendi kendisini yetiştirdiği günlerin anılarını anlatırken şöyle diyordu:

— ... Herkes uyuduktan sonra, ben usulca döşeğimden kalkıyor, lâmbamı yakarak küçük çalışma odama çekiliyordum. Büyükannem, teyzem hemen arkamdan yetişerek kolumdan beni çeke çeke:

— Haydi yat, uyu, hasta olacaksın, öksürüğün tutacak! diyerek lâmbamı söndürüyorlardı. Mahalle mektebindeki halin tam tersi olmuştu!...»

Durmadan okuyan, bazı bazı da yazı yazan H. Rahmi, Fransızcayı da gayet güzel öğrenmişti İçindeki yazmak isteği gittikçe artıyordu... 23 yaşında iken «İstanbul'da Bir Frenk» adlı yazısını gazetelerden birine gönderdi. Bu yazı, birkaç gün sonra çıkıverince H. Rahmi, deli gibi sevindi ve kendini büsbütün yazmağa verdi. Bir süre sonra Şık romanını «Tercüman-ı Hakikat» adındaki gazeteyi çıkarmakta olan ünlü romancı Ahmet Mithat Efendiye gönderdi. H. Rahmi, bu romanını pek çocukça buluyor ve sonradan, gönderdiğine pişman oluyordu. Ama bir kaç gün sonra gazeteden ça-

(Devamı S. 42 de)

DÜNYA'nın dört bucağından

Denize indirilen 60 ton ağırlığındaki küre

Altmış ton ağırlığındaki bir derinlik küresi Fransa'da Toulon şehrinde denize indirilmiştir.

Küre, deniz dibi araştırmalarına Japonya'nın kuzey doğusundaki Kuril adalarından başlıyacaktır. İncelemelerin yapılacağı Kuril çukuru aşağı yukarı 1050 m. derinliktedir.

★

Atların sayısı azalıyor

Birleşmiş Milletler Gıda ve Ziraat Kurumunun yıllık tutanaklarına göre, yeryüzünde geçen yıl 70.200.000 kadar at vardı. Bu miktar, 1950 deki at sayısından 5.600.000 kadar azdır. Bu süre içinde kocabaş hayvanların, koyun ve keçilerin sayısında ise önemli bir artma göze çarpmaktadır.

★

Beş saatte çekilen diş

Avustralya'da Sidney şehrinde Taronga Park Hayvanat bahçesinde dişi ağrıyan bir ayı veterinerleri bir hayli uğraştırmıştır.

Hayvanın dişindeki apse yıllarca sürmüş, verilen ilâçların hiç biri bunu geçirememiştir. Sonunda veterinerler dişin çekilmesine karar vermişlerdir. Arka ayakları üstünde kalkınca boyu 3,5 metreyi bulan bu iri hayvana ağrı duymaması için 20 insana yetecek kadar uyuşturucu madde verilmiştir. Dişin çekilmesi pek çetin olmuş ve tam beş saat sürmüştür.

★

Okyanusu aşacak telefon kablosu

Büyük Okyanus'un bir ucundan diğer ucuna uzanan telefon kablosunun döşenmesi 1964 yılında bitecektir... Amerikanın batısındaki Vancouver limaniyle Yeni Zelanda ve Avustralya arasında döşenen bu kablo bazı yerlerde 4 mil kadar (aşağı yukarı 6 km.) derinliğe inecektir.

★

İki yüzü de giyilebilen elbise

İngiliz bilginleri yeni bir kumaş yapmışlardır. Bunun üstü incecik bir alüminyum tabakasiyle kaplıdır. Eğer bu alüminyum kaplı taraf içe giyilirse vücudun sıcaklığı dışarı çıkmamaktadır. Tersine çevrilince de ısıyı etrafa yaymaktadır.

Bu yeni kumaştan yapılan elbiseler kışın alüminyum kaplı taraf içeri gelmek üzere giyilecek yazın da tersine çevrilecektir.

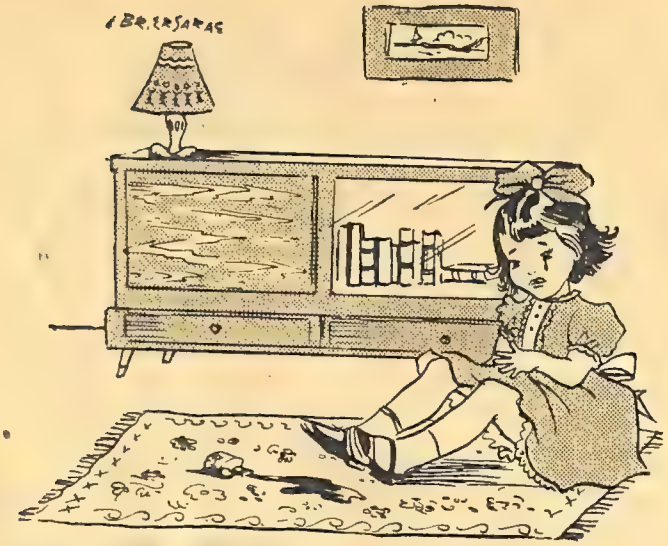

Mürekkep Lekesi

BAŞ müvezzi Ramiz Efendi halasından miras kalan eve taşındı. Bu, kenar mahallede, gösterişsiz iki odalı bir evcik de olsa gene kendi malı sayılırdı; eve çeki düzen vermek gerekiyordu. Karısı Nebahat hanımla uzun uzun hesaplar yaptıktan sonra masrafa girmeğe karar verdiler. Çarşı pazara gidildi, patiskalar, çiçekli basmalar alındı.

Ramiz efendi bir pazar günü bütün evin badanasını yeniledi. Nebahat hanım müşterilerinin dikişlerini bırakarak iki gün perde, sedir örtüleri dikti. Biricik kızları Gülây da derslerini bitirince gücü yettiği kadar annesine babasına yardım ediyordu. Hoş çok bir şey yapamıyordu ya... Zayıf ve güçsüzdü. Hastalıklı büyüdüğü için annesiyle babası gözünün içine bakarlardı. Arkadaşlarının hareketli oyunlarına katılamıyan Gülây boş zamanlarında hep kitap, dergi okurdu.

Ev düzenlenirken en çok Gülâyın yattığı oturma odasına önem verildi. Annesi çocuğun yattığı sedire birkaç süslü yastık uydurdu; babası küçük çalışma masasiyle bir kitaplık yaptı. Her şey tamam olunca Gülây sevincinden zıplayıp el çırparken birden durdu:

— Ama odanın bir eksiği var, dedi.

— Ne gibi?

— Halı...

Nebahat hanımla kocası bakıştılar. Gülâyın dediği doğruydu. Yıllardır güneşten, yıkanmadan, evden eve taşınırken denk bağlanmaktan yıpranmış, solmuş kilim parçaları gerçekten bu pırıl pırıl odacığa yakışmıyordu. Oğulmuş, kehribar sarısı tahtaların çıplak görünüşü kat kat iyiydi!

— Ne yapalım kızım, çok masrafa girdik; eksiğimiz halı olsun, dedi Ramiz efendi, seneye inşallah.

Odası düzenlenirken, kitaplığına kitaplarla ciltli dergileri yerleştirirken Gülây aklından, bir cumartesi öğleden sonra arkadaşlarını çaya çağırmayı geçiriyordu Annesine açtı. Nebahat hanım kızının düşüncesini destekledi. Evin düzenleme işleri bitince, bir gün:

— Arkadaşlarını ne zaman çağıracaksın Gülây? diye sordu.

Küçük kız isteksizce,

— Kalsın şimdilik anne... diye mırıldandı.

Annesi üstelemedi. Halının yokluğunu o da önemli bir eksiklik sayıyordu.

Bir gün isteklerinin yerine gelmesi için umulmadık bir fırsat düştü: Gülâyın bankadaki cüzdanına beş yüz lira bir ikramiye çıkmıştı.

— Kazandığın parayı ne yapacaksın Gülây? diye sordu babası

Gülâyın cevabı hazırdı:

— Halı alalım babacığım!

Cumartesi öğleden sonra tanıdık bir halıcıya gittiler, Gülâyın seçtiği mavi-pembe çiçekli, orta boy halıyı aldılar. Eve getirip yere serdikleri zaman oda gerçekten güzelleşti. Ramiz efendi memnun bir gülümsemeyle Gülâya takıldı:

— Malın gibi güle güle kullan, kızım!

Ertesi cumartesi Gülâyın arkadaşlarını çağırmağa karar verdiler. Pazar günleri ailece gezmeğe çıktıkları için Gülây pazartesinin ödevlerini cumartesiden yapardı. Bu defa, misafir ağırlamanın yorgunluğunu düşünerek, kendi kendine:

— Bu işi cuma akşamı yapsam daha iyi olacak, dedi.

O gün, okuldan döner dönmez çalışma masasına oturdu. Hem çalışıyor, hem arada bir halının alıcı renklerine zevkle bakarak, «Odam ne güzel, ne kadar mesudum!» diye düşünüyordu.

Bir aralık dolma kaleminin mürekkebinin bittiğinin farkına vardı Kalktı, kitaplığın üst rafından büyük mürekkep şişesini aldı...

Gülây ondan sonra olanı bilemedi. Mürekkep şişesini raftan indirirken mi, açarken mi düşürmüştü?... Sağ elinde şişenin tıpasiyle, yere devrilmiş şişeye, haritalardaki okyanus şekillerine benziyen, gittikçe yayılan kocaman mürekkep lekesine

★ Doğum günlerinde en iyi hediye: Doğan Kardeş'in güzel kitapları! ★

büyümüş gözleriyle bakıyor, bakıyordu... Yüzünde bir damla kan kalmadı. O yana doğru bir iki adım attı, lekenin yayılmasına engel olmak istiyormuş gibi ellerini uzattı ve yere kapaklandı.

Az sonra çarşıdan dönen Nebahat hanım Gülây'ı yerde, şişenin tıpası elinde, kaskatı kesilmiş halde buldu. Çağırdığı komşularla el birliğiyle kızını ayıltamayınca Ramiz efendiye haber yolladı. Adamcağız bir doktorla beraber hemen yetişti. Doktor, hâlâ baygın yatan Gülây'ı muayene ettikten sonra:

— Kızınız büyük bir heyecan veya korku geçirmiş, dedi.

Hıçkıra hıçkıra ağlıyan Nebahat hanım başiyle yerdeki şişeyle lekelenmiş halıyı gösterdi.

Doktor Gülâyın durumunun tehlikeli olduğunu, tedavisinin ancak hastanede yapılabileceğini söyledi. Aynı taksiyle hastayı annesiyle birlikte çocuk hastanesine götürdüler. Ramiz efendi eve döndükten sonra lekeli halıya nefretle baktı:

— Almaz olaydık... Hep bunun yüzünden! diye mırıldandı, halıyı katlıyarak sofaya attı. Hemen ertesi gün de bir eskiciye sattı.

Günler geçiyordu. Mahalleliler her gün Ramiz efendiden Gülâyın sağlık haberlerini alıyorlardı. Çocuk yavaş yavaş iyileşmeğe yüz tuttu. Kendine gelmiş, annesini babasını tanımağa başlamıştı. Komşulardan birisi,

— Halı için üzülüyor mu? diye sordu.

Ramiz efendi başını salladı:

— Hatırlamıyor ki. Hastalığından besbelli, olanı tamamen unutmuş.

— İsabet!

Ama birkaç gün sonra haber almağa gelenler Ramiz efendiyi üzgün, şaşkın bir halde buldular: Gülây halıyı hatırlamıştı! Ama üzerine mürekkep döktüğünü değil, sadece odasındaki pembe - mavi çiçekli halıyı hatırlıyor, bir an önce eve dönüp onu görmek istiyordu.

Ramiz efendinin tavla arkadaşı saatçi İhsan bey:

— Kardeşim, ne acelen vardı da hemen sattın şunu, dedi. Temizleyicilere verseydin bir çare bulunurdu elbette.

— Temizlenecek gibi değildi, İhsan bey. Zaten gözüm görmek istemiyordu onu o günlerde..

— Ne yapacaksın şimdi?

Ramiz efendi iç çekti:

— Eve gelince alıştıra alıştıra söyliyeceğiz tabii.

Ramiz efendinin komşuları üzüntüsünü paylaşıyor, aralarında hep bunu konuşuyorlardı.

Gülâyın taburcu olduğu gün karşıki komşu Ganime hanımla saatçinin karısı Ayten hanım:

— Sen onları getirene kadar biz burada biraz toz alır camları sileriz, dediler Ramiz efendiye. Çocuklarımızı koruya yolladık; biraz çiçek, yeşillik toplasınlar, odasına koyalım.

Arabada annesiyle babasının arasında oturan Gülây, kitap yaprakları arasında kurumuş, rengi uçuk bir kır çiçeğine benziyordu.

— Evimizi öyle özledim ki!... Halımın üzerindeki çiçekler güneşten solmadı, değil mi baba? Keşke sabahları gazete örtseydin üstüne...

Karı koca bakıştılar. Ramiz efendi hafifçe öksürdü:

— Gülâycığım, dedi. Şu halı...

Ama Gülây dinlemiyordu. Devamla:

— Hastanede Vildan Abla diye bir hastabakıcımız vardı. dedi. Halılara çay yaprakları serperek süpürülürse hem toz kolayca gider, hem rengi pırıl pırıl olur, diyordu. Biz de öyle yapalım anne.

— Yavrum, halın...

— Evet anneciğim, halım odamın baş süsü! Gözüm gibi bakacağım ona!

Taksi, Ramiz efendilerin evinin önünde durdu. Gü-

HANGİSİ DOĞRU?

1. **Yurdumuzda toprak altı zenginliklerini işleten banka hangisidir?**
   Demirbank — Etibank — Sümerbank.
2. **Havanın içinde en çok hangi gaz bulunur?**
   Oksijen — Karbon dioksit — Azot.
3. **Radium'u kim bulmuştur?**
   Newton — Marie Curie — Einstein.
4. **Tespih, kolye, iğne ve benzeri süs eşyasının yapıldığı lületaşı yurdumuzun neresinden çıkarılır?**
   Eskişehir — Erzurum — İzmir.
5. **Beynin üstünü kaç zar örter?**
   1 — 5 — 3.
6. **Bugün dünyada nüfusu en fazla olan şehir hangisidir?**
   New York — Tokyo — Londra.
7. **Edebiyatımızda Batı anlayışıyla yazılmış ilk tiyatro eseri kimindir?**
   Şinasi — Ahmet Vefik Paşa — Namık Kemal.

(Karşılıkları S. 44 de)

Kardeşlerimizden

ON KASIM

Bugün On Kasım perşembe,
Bütün bayraklar yarı.
Bugün her yer sisli dumanlı,
Bugün On Kasım perşembe.

Ağlıyor bütün vatan,
Ağlıyor küçük büyük.
Bugün büyük Ata ölmüş,
Herkes matem tutmuş bugün.

Bugün On Kasım perşembe,
Yıl desem 38.
Mevsim desem Sonbahar,
Matem desem, Atatürk.

Gülderen Akın

★

BAYRAK

Kırmızı bir kuş gibi
Göklerde
Dalgalanıyor,
Kuşlarla beraber.

Ö. Attilâ Işık

★

RÜZGÂR

Sen ne gevezesin,
Rüzgâr.
Uçuruyorsun
Şapkamı
Ceketimi
Seni anneme söyliyeceğim
Bizim semte geldiğin
Zaman.

Avni Aydemir

★

ÇİÇEKLER

Binbir çeşittir çiçekler,
Üstünde uçuşur
Renk renk böcekler.
İlkbaharın süsüdür,
Binbir renkli çiçekler

F. Saba Doluca

A T A M

Atam sana kurban olayım,
Sen ki ölmez bir millet yarattın.
Yurt için hürriyet için,
Durmadan dinlenmeden çalıştın.

Gülây Doğaner

AKILLI KEDİ

İhtiyar bir kadının, ihtiyar bir kedisi vardı Zavallı kedi, çok hızlı koşamıyor ve ısıramıyordu. Çünkü kedicik bir hayli ihtiyarlamıştı.

Bir gün ihtiyar kedi, bir fare gördü. Sıçradı ve fareyi yakaladı. Fakat, ısıramadığı için fareyi kaçırdı. Fare hemen bir deliğe girerek, kayboldu Bunu gören ihtiyar kadın, çok kızdı, sinirlendi ve hiddetinden zavallı ihtiyar kediye vurmağa başladı. İhtiyar kedi kadına yalvarmağa başladı ve:

— İhtiyar hizmetçinizi dövmeyin Ben gençken, uzun seneler size hizmet ettim Halen de hizmet etmek isterdim ama, artık ihtiyarladım. «Gençken size ne kadar çok hizmet ettiğimi unutmayın ve ihtiyarlara karşı bu kadar zalim olmayın» dedi.

İngilizceden çeviren:
Erol KESKİN

DOĞAN KARDEŞİ NİÇİN SEVİYORUM?

Yeni çıkan sayımızda Doğan Kardeşi niçin seviyorsunuz sorusu ile karşılaştım. Ve size yazmaya karar verdim. Ben Doğan Kardeşe aboneyim. Her ayı dört gözle bekliyorum. Çünkü Doğan Kardeş geliyor. Doğan Kardeşe abone olmamı da anneme borçluyum. Bir gün annemle beraber Yapı ve Kredi Bankasına gittik, para yatıracaktık. O sırada gözüme bir yazı ilişti «Doğan Kardeşe abone olunuz yıllığı on lira» Birden anneme işaret ettim, annem derhal kabul etti ve abone oldum. Şimdi her ay Doğan Kardeşi beklerim, içindeki bilmeceleri bulmacaları merakla çözerim. Hele bir de yemek tarifeleri yazıyorsunuz. İşte Doğan Kardeş böyleyken biz Doğan Kardeşi niçin sevmiyelim ve aybaşını dört gözle beklemiyelim.

Fatoş Özarmağan

İradenin büyük kuvveti

1957 yılı tatilini Ataköyde geçiriyorduk. Dönmemize bir kaç gün kala ben hastalandım, ateşim yükseldi. İki gün sonra da İstanbula indik.

9 Eylûl günü yere basamadım, artık yürüyemiyordum. Çocuk felci olmuştum.

Gelen doktorlar bir daha yürüyemiyeceğimi söylediler. 18 gün hastanede kaldım. Hastaneyi terkettikten sonra annem beni her gün otomobille gezdiriyordu. Köprüde yalın ayak koşan çocuğa nasıl imrendiğimi anlatamam.

Fakat doktorlarımın yürüyemiyecek demesine rağmen ben yürümek istiyordum, hem de bütün kuvvetimle yürümeye çalışıyordum.

İradem sayesinde demirli fotinle biraz yürümeye başladım. Yürümek isteğim üzerine, hâmile annem ile Parise gittik. Orada çok sıkıntılı 2 ay geçirdik. Döndüğüm zaman uçağın merdivenlerini hususi fotinlerimle tutunarak inebiliyordum.

Hemen babam beni sevinçle kollarının arasına aldı.

Her geçen gün irademle iyileşiyordum. Şimdi 11 yaşındayım ilkokulu bitirdim, sıhhatim çok iyi ve güzel yürüyorum.

Bende çok derin ve acı hâtıralar bırakan bu olayı hasta kardeşlerime irade ile bir çok felâketlerin yenilebileceğini canlı bir misalle anlatabilmek için yazmış bulunuyorum.

Ahmet Tezcan

★

TATİL

Koşarız Oynarız
Kırlarda bayırlarda,
Dağlarda ormanlarda.

Seyrederiz fısıldaşan çiçekleri;
Uçuşan kelebekleri.

Ferahlık verir insana
Mavi denizin beyaz köpükleri

Ahmet Tanrıöver

KÖYÜM

Küçücük çatıları,
Çalışkan insanları,
Kocaman meraları,
Bir de küçücük meydanı ile
Ne güzeldir benim sevgili köyüm!

★

Yorulmadan beklerler
Meradaki bekçiler.
Koyunlar durmaz meler,
Tavuklar darı ister.
Anlatmakla bitmez ki benim sevgili köyüm!

Ezel Kin

Çizen: Önder Yolaç

Yazılar

★★★★ Öldükten sonra kıymeti anlaşılan müzik dehası ★★★★

★★★★ Johann Sebastian Bach ★★★★

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Bach Almancada "ırmak", anlamına gelir. Bu ad, müzik tarihinde bir tek müzik ustasının değil birçok sanatçı yetiştiren bir ailenin adıdır. Öyle ki bu aileden gelen müzikçilerin oturduğu bazı ufak Alman kasabalarında Bach kelimesi müzik ustası anlamına bile geliyordu. Bu gün Bach denildiğinde aklımıza bu sanatçı ailenin yaratıcılığını ölmezleştiren Johann Sebastian Bach gelir. Bütün ünlü müzikçiler ona hayran olmuşlardır. Meselâ Beethoven, "O, bir deryadır, ırmak değil." demiştir. Mendelssohn, Mozart, Wagner ve daha pek çokları bu büyük yaratıcıyı ustaları saymışlardır.

Johann Sebastian Bach 1685 yılında Almanya'da ufak bir kasaba olan Eisenach'da doğdu. Müzik dünyasında hiçbir müzikçi böyle müzik sever bir ailede yetişmemiştir. Ailede hepsi de ünlü müzik ustaları olan altmış kadar amca ve yeğen vardı. Her yıl bu kalabalık sanat sever aile bir araya toplanıp kendi aralarında bir müzik bayramı yaparlardı. Kadınlar yemek pişirip çocuklara bakarken erkekler de birbirlerine yarattıkları eserleri çalarlar, bunlar üzerinde tartışmalara girişirlerdi. Ayrıca da her gece yemekten sonra her çocuk bildiği bir çalgıyı çalarak ev halkını eğlendirirdi. İşte Johann

böyle bir müzik atmosferi içinde büyümüştü. Daha altı yaşına gelmeden herhangi bir çocuğun ömrü boyunca dinliyeceğinden daha fazla ve üstün müzikle beslenmişti. Ciğerlerine çektiği hava müzikle dopdoluydu.

HAYATA ATILIŞI

Hayata çok erken atılmak zorunda kaldı. Daha on yaşına basmadan hem annesini hem de usta bir kemancı olan babasını kaybetti. Ablası en küçük kardeşini, ağabeyi Johann Christoph da iki erkek kardeşini yanına aldı. Kendisi ufak bir kasabada orgçuydu. Kardeşlerinin müzik eğitimini de eline aldı. Johann Sebastian'dan üç yaş büyük olan Johann Jacob gösterilenleri çok daha çabuk öğreniyordu, ama öteki öyle yalnız öğretilenlerle yetinen bir çocuk değildi. Bu arada orgların iç yapılarını da anlamağa çalışıyor, gördüğü her müzik parçasını kopye ediyor hattâ ağabeyisinin pazar günleri kilisede çaldıklarını da bellemiye çalışıyordu.

Çocukların yetiştirilmesini üstüne alan ağabey küçük kardeşiyle başa çıkamıyordu. Çünkü hepsi için için onu kıskanıyorlardı. Bach'lardan hiç kimse on bir, on iki yaşlarında bu derece ustalığa erişememişti. Bunun üzerine ağabeyi şöyle bir tedbir aldı: Johann Sebastian, oturma odasındaki dolapta kilitli duran zor müzik parçalarına elini sürmiyecekti. .

Ama çocuk ay ışığının ortalığı iyice aydınlattığı bir gece usulca içeri süzüldü. O değerli kitabı dolaptan çıkarıp notaları defterine geçirmeğe başla-

Ayşeyle Ahmet ikizdiler. Kocaman bir bahçeleri vardı. Neler ekmişlerdi neler. Ama daha hepsi fideydi. Her gün gelip gidip ne kadar büyüdüklerine bakıyorlardı.

Bir sabah yine böyle her birinin ne kadar uzadığını araştırırken babalarının kan ter içinde kalarak ektiklerinin otlar arasında kaybolup gittiğini görünce çok üzüldüler. Onlar her gün kırmızı kırmızı domatesler, ayrıça patlıcan, biber, fasulya gibi şeyler toplamak ümidiyle geliyorlardı.

Çocuklar gidip babalarına daha hiçbir şeyin yetişmediğini üstelik ektiklerini de otların kapladığını yana yakıla anlattılar.

Babaları,

«Her şeyin bir sırası var» dedi. «Önce çapalarınızı alıp otları temizleyin. Sonra da bol bol sulayın» dedi.

İkizler o gün çok sıkı çalıştılar. Öğleye kadar bahçede tek bir ot bırakmadılar. Akşam babları gelince çocuklarının bahçıvanlıktaki ustalığını öve öve bitiremedi. Sonra, dedi ki:

Ektiklerimizi her gün bol obl sulayın. Onları ancak böylece çarçabuk büyütebiliriz.

Konuşulanları küçük Fino can kulağıyla dinliyordu. Bir ara bahçedeki musluğa doğru seğirtti. Arka ayakları üstünde doğrulup ön pençeleriyle musluğu açtı. Fışkıran suyun altına geçip oturmağa başladı.

Çocuklar bunu görünce gülmekten kendilerini alamadılar.

Ahmet: «Fino sen çok aptalmışsın» dedi, «Hiç köpek suyun altına girmekle büyür mü? O ancak sebzeleri geliştirir» diye ona biraz çıkıştı. Köpek, üstünden sular aka aka başını önüne eğip uzaklaştı. Fakat hayli üzüldüğü besbelliydi.

İkizler harçlıklarından arttırdıkları parayla gidip kocam nabir kemik aldılar.

Ahmet,

«İşte seni büyütüp geliştirecek olan budur» deyip etli kemizi uzatınca barıştılar.

dı. Bazı geceler bulutlu, bazıları da kapkaranlık olduğundan bu iş tam altı ay sürdü. Artık bitmesine çok az kalmıştı ama ağabeyi çocuğun ne yaptığını ortaya çıkardı. Bu işe çok kızdı. Öyle ki öfkesinden kaldırıp kâğıt tomarını ateşe atıverdi. Fakat bunda çok geç kalmıştı. Çünkü defterine yazdığı notaların hemen hemen hepsi olduğu gibi küçük Bach'ın aklında kalmıştı .

Sık sık anlatılan bu olay Bach'ı anlamak bakımından faydalıdır. Onun sınırsız merakını tükenmez çalışma gücünü bundan daha iyi gösteren bir örnek bulunabilir mi?

Bach on beş yaşındayken ağabeysinin yanından ayrılıp Lüneburg'a gitti. Sesi çok güzedi. Kilise korosuna girdi. Az sonra sesi kalınlaşınca yine aynı yerde keman çalarak geçinmeğe başladı. Bu arada org çalmasını da ilerletiyordu

Lüneburg'a yakın bir kasabada oturan bir asil kişi, sarayında çoğu Fransızlardan meydana gelmiş bir orkestra kurmuştu. Bach burada Fransız müziğini de yakından tanıdı. Yine burada eserlerini yazmağa başladı. Bu böylece ölümüne kadar aralıksız olarak sürdü.

ÖĞRETMENLİĞİ

1723 de Leipzig'e gidip St. Thomas okulunun koro öğretmenliğini yapmağa başladı. Burada dört kilisenin koro çocuklarını yetiştiriyor, pazar günleri ve bayramlarda çalınmak üzere besteler yapıyor bunlardan başka Lâtince de öğretiyordu.

Bu işler günlerini aşağı yukarı tamamen dolduruyordu. Yaratıcılığını orta-

ya koyacağı serbest çalışmalar yapmasına zaman kalmıyordu.

Hayatının son 29 yılını bu okulda geçirdi. O kadar az para alıyordu ki, bu işte onu müziğe karşı olan sonsuz ilgisi tutuyordu.

64 yaşına girdiğinde gözleri az görmeğe başlamıştı. Yapılan ameliyat hiç de iyi sonuç vermedi. Bu defa büsbütün kör oldu.

SON GÜNLERİ

Ertesi yaz tekrar görmeğe başladı ama on gün kadar sonra vücudunun bir tarafı tutmaz oldu. Bunun üzerinden çok geçmeden 28 Temmuz 1750 de hayata gözlerini yumdu

Ölümüyle birlikte Leipzig'liler hem kendisini hem de bir zamanlar kendilerinden geçerek dinledikleri müziğini unutuverdiler. Yalnız yetiştirdiği öğrencileri onun ne usta bir sanatçı olduğunu biliyorlardı.

Ölümünden 100 yıl sonra yine ünlü müzik ustalarından biri olan Felix Mendelssohn'la bir arkadaşı, St. Thomas okuluna gidip Bach'ın yayınlanmamış eserlerini araştırdılar. Bunlar üzerinde yaptıkları incelemeler sonunda tam bir yüzyıl sonra bu kendi kabuğuna çekilmiş müzik öğretmeninin sanat dünyasında çığır açan dehalardan biri olduğu ortaya çıkarıldı.

Sanat ustası Bach'ın müziğini sıra müzikçiler ne kolay kolay dinliyebilirler, ne de çalabilirler. Eserlerini ancak usta müzikçiler başarıyla çalabilirler. Dinlemeğe gelince, melodileri basit değildir. Altalta gelerek armoni kuran melodilerini izleyebilmek ve parçanın güzelliğine varabilmek için hiç değilse bir iki yıl dikkatle müzik dinleme alışkanlığını edinmek gerekmektedir.

Gülen OKTAY

Bunları Biliyor muydunuz?

Yazın niçin esmerleşiriz?

Güneş ışığı çeşitli özellikte bir takım ışınlardan meydana gelmiştir. Gökkuşağında gördüğümüz çeşitli renkler güneş ışığının göründüğü gibi olmadığını ortaya koymaktadır. Bu renkler şöyle dizilmiştir: Kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lâcivert, mor.

Mordan sonra gözümüzün seçemediği çok kuvvetli ışınlar vardır. Bunlara mor ötesi ışınları denir. İşte yazın bizi karartan da bunlardır. Mor ötesi ışınları deri altındaki hücrelere tesir edip vücudumuzu esmerleştirmekle kalmazlar, uzun zaman etkileri altında kalınırsa yaralar bile açarlar.

Büyük şehirlerde her zaman havada duman, toz toprak parçacıkları bulunur. Bunlar mor ötesi ışınlarını tutarlar. Bu yüzden havanın daima temiz ve açık olduğu kırlarda ve dağlarda insan daha çabuk esmerleşir.

Tentürdiyot nedir?

Bir yeriniz kesildiği veya düştüğünüz zaman annenizin hemen sürdüğü canınızı acıtan o koyu renkli, keskin kokulu maddeyi hepiniz çok iyi tanırsınız. Acaba bunun ne olduğunu, niçin yaralara sürüldüğünü hiç düşündünüz mü?

Tendürdiyot, iyot denilen kimyasal bir maddenin alkol içindeki eriyiğidir. İyot da alg denilen deniz yosunlarının yakılmasından elde edilir. İyot mikrop öldürücü bir maddedir. Böylece mikropların kana karışıp bizi zehirlemelerine engel olur. Bu özellikleriyle iyot gerçekten doktorların en büyük yardımcısıdır.

Vücudumuzun da iyota ihtiyacı vardır. Bu maddenin azlığından birçok tehlikeli hastalıklar ortaya çıkar. Yiyeceklerimizin çoğunda iyot bulunur. Bunların başında sütle yağ gelir.

BİLMECE BULMACA...

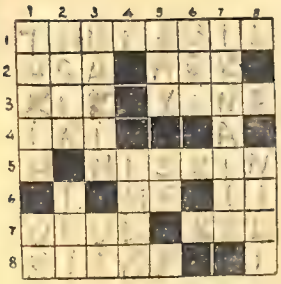

Soldan Sağa :

1 — Bulmacayı yapan kardeşler, 2 — Sopa, Su yolu, 3 — Tersi Temiz hava almak için gezilen yer, yeniden, 4 — Büyükçe, Alfabenin baş harfi, 5 — Pısırık tembel, 6 — Tersi «içine çek» mânasında bir emir, tersi vilâyet, 7 — Mektep, Başında saç olmıyan, 8 — En güzel arkadaş.

Yukarıdan aşağıya :

1 — Bir ders, Eski bir silâh, 2 — Yüz yıl, Çift, 3 — Dâvayı halleden, bir çalgı, 4 — Hatasız yazı yazmada aranır, 5 — Demiryolu, tersi müzik parçasında sus işareti, 6 — Kül rengi, 7 — İnandırarak, 8 — Dünyanın ikinci büyüklükteki nehrini.

Hazırlıyanlar:
Tahir, Ali, İzgi Tahirgil

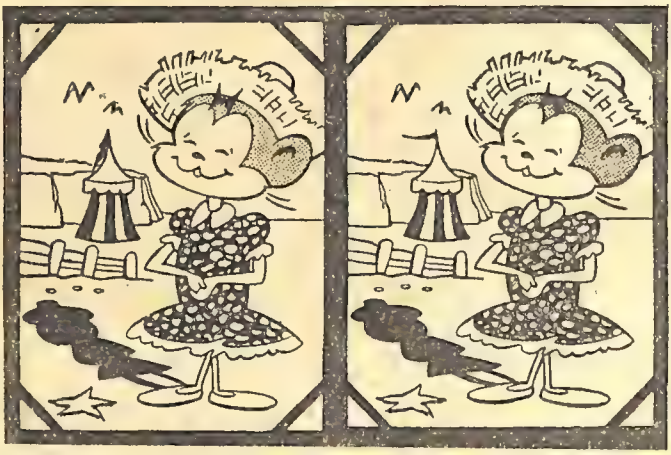

Bayan Tarla faresi tatilde iki ayrı resim çektirmiş. Acaba bunlardan hangisi hava rüzgârlıyken çekilmiş?

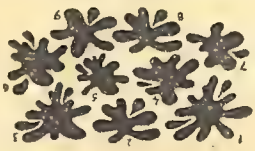

Ahmet mürekkep şişesini yere devirmiş. Meydana gelen lekelerden ancak ikisi biribirinin aynı. Bunların hangileri olduğunu bulabilecek misiniz?

DOĞAN KARDEŞ KİTAPLARI

Oyuncak çabuk kırılır, kullanılmaz bir hale gelir. Doğan Kardeş kitapları kalır ve her zaman zevkle okunur.

Pinokyo eline geçirdiği saati onarmağa çalışırken büsbütün bozmuş. Acaba siz, bu saatten kaç yay çıktığını bulabilir misiniz?

Cevap: Saatten 16 yay çıkmıştır.

Dünyanın her yerinde tercih edilen mürekkep

SUPER PARKER Quink

Yazarken dolma kaleminizi temizler

1 ons (29 cm³) TL. 1.80 • 2 ons (59 cm³) TL. 2.70 • 1/2 litre TL. 12.50

(İl. 9088 - 3)

Bir Havai Hikâyesi

Güneşi yakalıyan

ÇOK uzaklarda, Büyük Okyanus'un masmavi dalgaları arasında yükselen kızgın ve yakıcı güneş batmak üzereydi. Yanık tenli Havaili bir anne küçük çocuklarını etrafına toplamış onlara masallar anlatıyordu. İlerde, göz alabildiğine uzanan Okyanus dalgaları arasında, bu Havaili annenin yaşları daha büyükçe olan çocukları eğlenip duruyorlardı. Kimisi garip şekilli kayıklara binmiş gösteriler yapıyor, kimisi yüzücülükteki hünerlerini gösteriyordu. Asıl ustalık daracık tahtalar üzerinde dimdik durarak, dalgalardan atlara binmişçesine kıyıya doğru gelen en büyük çocuğundaydı.

Bu ülkede çocuklar denizle başa çıkacak yaşa gelinceye kadar annelerinin yanından ayrılmazlar, günlerini renk renk çiçekler toplayıp, bunlardan gerdanlıklar yaparak, ufak tefek işlerde annelerine yardım ederek, sonra da onun anlattığı tatlı masalları dinliyerek geçirirlerdi. Bu arada şarkılar söylemeyi de unutmazlardı.

Havaili anne ortalığın büründüğü göz alıcı renklere uzun uzun baktıktan sonra çocuklarına atalarından duyduğu bir Havai efsanesini anlatmağa başladı.

Bu efsaneye göre zamanımızda pek çok önceleri güneş sabahleyin erkenden Okyanusun içinden çıkıp gökyüzünde baş döndürücü bir hızla dolaşmağa başlarmış. Gökteki devrini o kadar çabuk bitirirmiş ki göz açıp kapayıncaya kadar hava kararıverirmiş. Bu yüzden de insanlar bu kadar kısacık bir süre içinde günlük işlerinin yarısını bile bitiremezlermiş. Bir araya geldiklerinde aralarında şöyle konuşmalar olurmuş:

«Bir türlü anlıyamıyorum Bu güneşin acelesi nedir böyle? Bize hiç aman zaman vermiyor Çalışmayı çok sevmemize, durmadan dinlenmeden elimizden geleni yapmağa çabalamamıza karşılık günlük işlerimizi yarılıyamıyoruz bile. İşe koyulduktan az sonra karanlık çöküveriyor. Avlanacak, ağlarımızı onaracak, muz ve Hindistan cevizi toplıyacak kadar ışık yüzü görmek bizim hakkımız değil mi arkadaşlar?»

Her gün hemen hemen aynı şeyler tekrarlandığı halde buna hiç bir çare bulamazlarmış

Bir gün yine bu konuyu tartışırlarken içlerinden gözü pek bir balıkçı ayağa kalkıp, «Arkadaşlar» demiş, «hiç üzülmeyin Ben artık güneşin bize yaptığı bu haksızlığa dayanamıyorum. Ona öyle güzel bir ders vereceğim ki bir daha gökte canının istediği hızla dolaşamıyacak

Duyanlar önce adamın yiğitliğine hayran kalmışlar, sonra kimis böbürlenen bir zavallı sanmış, kimisi de bu adamcağıza deli gözüyle bakmağa başlamış Onu bu saçma fikirden caydırmak için giriştiği işin tehlikelerini ve imkânsızlığını sayıp dökmüşler Ama o kimsenin sözüne kulak asmadan evine koşmuş, hemen güneşi yakalamak için kocaman bir ağ örmeğe koyulmuş. Dostları ge-

★ Doğan Kardeş Dergisi için sen de yeni bir abone bul! ★

lip gidip bu işten vazgeçmesini söylediklerinde başını bile kaldırmadan kendisini rahat bırakmalarını söylüyormuş.

Günlerden bir gün ağ tamamlanmış. Güneş yine o baş döndürücü hızıyla gökyüzündeki delice yarışına çıktığında bizim balıkçı da kayığına binip Okyanusa açılmış. Az sonra ortalık kararmış. Bu defa ay dedenin soluk ışığında karanlık sularda doğuya doğru yol almağa başlamış. Sonunda bin bir güçlükle güneşin her sabah doğduğu yere varmış. Ağını açıp hazırlamış ve uçlarını da sıkıca tutup beklemeğe başlamış. Yavaş yavaş bulutlar, mor, pembe renklere bürünmüşler. Güneş de Okyanustan başını çıkarmağa başlamış Bembeyaz köpüklü sular ateş rengini almışlar, koca Okyanus alev rengine bürünmüş.

Öte yandan, bizim balıkçı, heyecanla son dakikayı bek-

balıkçı

liyormuş. Az sonra etraf altın rengini almış, güneşin çılgın yarışına başlamak üzere okyanustan dışarı fırlamasiyle ağlara takılıp kalması bir olmuş. Balıkçı işlerin yolunda gittiğini görünce sevinçle ağın uçlarına asılıp bütün gücüyle çekmeğe başlamış Koca güneş, kendisinin tutsak edilmesine öyle öfkelenmiş öyle öfkelenmiş ki balıkçıya bağırmağa, çağırmağa etrafına ateş püskürmeğe başlamış.

Balıkçı bütün bunlara aldırmadan ağın uçlarını bırakmamağa çabalıyormuş. Korkusuzca, «Bana bak güneş» diye bağırmış «Bundan böyle gökyüzünde o kadar hızlı gitmiyeceğine söz vermeden dünyada seni bırakmam.»

Bu defa güneş öfkesinden etrafı yakıp kavurmağa başlamış. Boşuboşuna epeyce uğraşıp didindikten sonra kurtulamayınca çıkar yolun adamın dediğini yapmak olduğunu anlamış Bu defa yumuşıyarak tatlı bir sesle:

«Balıkçı, dostum, senin dediğin gibi olsun artık gökyüzünde insanlara en uygun gelen bir hızla dolaşacağıma söz veriyorum» deyince adam ağın bir ucunu açmış, ama güneşi iplerin hepsinden kurtarmamış Sözünü tutsun diye bir kaç tanesiyle onu dünyaya bağlamış.

Balıkçı tekrar adaya döndüğünde büyük törenlerle karşılanmış, şenlikler yapılmış, danslar edilmiş, yenilmiş içilmiş eğlenilmiş.

O günden sonra da balıkçı, adada en çok sayılan, sevilen bir kimse olmuş.

Anne masalını böylece bitirdikten sonra çocuklarına dönüp demiş ki: «İşte o zamandan beri güneş doğarken veya batarken balıkçının güneşi yeryüzüne bağladığı ipler görünür.» Anne artık Okyanusa iyice yaklaşan güneşin ışınlarını eliyle göstererek sözlerini şöylece bitirmiş:

«Bakın bakın işte şunlar o ipler. Şu gördüğünüz parlak ışınlar güneşi yakalıyan balıkçının kahramanlığının en gerçek delilleri değil mi?»

DÜŞ MASALI

Dün gece bir düş yaşadım
Masallar ülkesinde.
Pembe yüzlü, şirin mi şirin
Eflâtun kurdelâlı bir çocuk
Ve ben
Misk kokulu çiçekler topladık
Umut bahçelerinden.

Yıldızlar geceyi aydınlatıyordu
Gündüzcesine.
Meltem rüzgârı esiyordu uzaktan.
Kahkahalar atıyorduk gelecek günler için
Yaşamanın en kutsal ışıkları
Yansıdıkça gözlerimizde.

Selâm sana düşlerimin aydınlığı,
Selâm sana periler hakanının kızı...
Düşlerimi duygularına sunuyorum.
Yurdumun bütün çocuklarına
Binbir Gece masallarının
Bereketli şansını diliyorum.

Ersan SÖZER

EN GÜZEL HEDİYE

Arkadaşına bir hediye mi vermek istiyorsun? Doğan Kardeş'in hediyelik kitapları en ucuz, en mânalı hediyedir.

Yelkenli Gemi Yapıyoruz

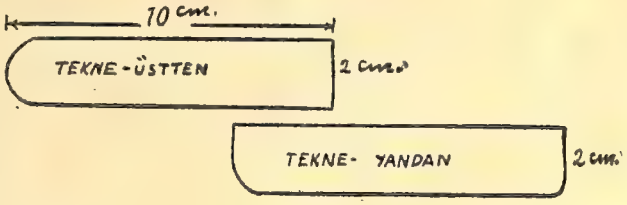

Buharın gemilere uygulanmasından önce gemiler rüzgâr ve insan kuvvetiyle işlerdi. Eskiden kullanılan bu deniz taşıtlarının ufak bir kopyasını yapıp havuzda yahut su dolu bir kapta yüzdürmek istemez misiniz?

Bu iş için gereken malzeme bir parça yumuşak tahta, bir kaç kürdan, zamk, yirmi beş kuruş, beyaz kâğıt ve keskin bir çakıdır.

Elinizdeki tahtaya şekilde gördüğünüz gibi bir tekne biçimi verin. Pürüzlü ve köşeli kalan yerleri zımpara kâğıdiyle düzleştirin. Tahtanın altına, tam ortasına gelen yerde yarım cm. derinliğinde yirmi beş kuruşun girebileceği büyüklükte ince bir oyuk açın. Şekilde gördüğünüz gibi baş ve arka kasara denilen kısımların ölçülerine uygun olan tahta parçaları kesip bunları tekneye yapıştırın.

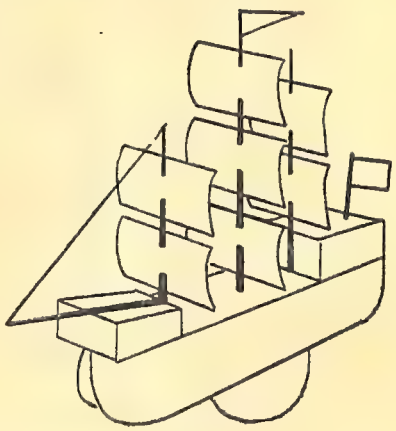

Geminin direklerini boyları farklı üç kürdandan yapacağız. Orta yahut, ana direk hepsinden uzundur. Bunları yerleştirmek için de önce toplu iğneyle tekneye delikler açın sonra kürdanların uçlarını zamklayıp tekneye tutturun.

Düz beyaz kâğıttan kenarları 1 cm olan 7 kare kesin. Üst ve alt kenarlarından 1/4 cm. bırakarak toplu iğne ile delikler açın bunları şekilde gördüğünüz gibi direklere geçirin. Yelkenleri hafifçe içe doğru kıvırın. Bir kürdanın yarısını baş kasarası üstüne yapıştırıp bununla baş direği arasına ip gerin.

Artık yelkenlinizi suya indirebilirsiniz.

Eğer altına yirmi beş kuruşu yerleştirmezseniz masanızın üstüne koyabileceğiniz güzel bir süs olur.

İşte böylece hemen hemen hiç masraf etmeden meydana getirilecek güzel bir yelkenli örneği. Bunu yapmakla küçük kardeşlerinizi çok sevindirmiş olacaksınız.

EV SAHİBİ OLMAYI KİM İSTEMEZ?

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı, ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından bir çok kardeşe apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

SİHİRLİ ALEV

Söndürülmüş mumu, fitiline kibriti değdirmeden, kibriti uzaktan tutarak da yakabilirsiniz Önce mumu kibritle her zamanki gibi yakın. Mum bir dakika kadar vandıktan sonra söndürün. Fitilden kıvrıla kıvrıla ince bir duman bulutu yükselecektir. Hemen bir kibrit daha yakın ve bunu fitilin 2-3 cm. yukarısında tutun. Alevin çıkan dumana değmesi şarttır. Kibritin alevini duman fitile iletecek ve çok geçmeden de o mum tekrar yanacaktır. Hem bu defa kibrit fitile dokunmadan.

★

EĞLENCELİ BİR OYUN

Şimdi sizlere kaç kişi olursanız olun seve seve oynıyacağınız bir oyun öğretiyoruz.

Bir tanesi hariç oyuna katılan herkes büyükçe birer daire çizer. Bunlara «ev» denilir. Oyuncular bunların içinde, evsiz olan ebe de, elinde topla ortada durur.

Daire içindekiler ebe görmeden yer değiştirmeğe çalışırlar. Eğer ebe herhangi birini evi dışında yakalarsa topu atar. Eve ulaşmadan vurabilirse yer değiştirirler. Oyun böylece devam eder.

Yumurtadan sevimli bir bebek

Rafadan yumurtanızı yedikten sonra kabuğunu atmayın. Üstüne gülen bir yüz çizin. İçine pasta konulan etrafı kıvrımlı kâğıtlardan birini, ortasından katlayın. Kat yerinden siyah bir kordele geçirip bu süslü başlığı bebeğinize giydirin. Bu şapkayı daire şeklinde kestiğiniz elişi veya krepon kâğıdından da yapabilirsiniz.

Şimdi geldik bebeğin gövdesine. 15 cm. uzunluğunda bir karton parçasını boru şeklinde kıvırın. Açılmaması için alt ve üst uçlarına lâstik parçaları geçirin, yahut da yapıştırın. Renkli krepon kâğıdından uzun uzun parçalar kesip bunları kartonun üstüne şekilde görüldüğü gibi kat kat yapıştırın. Yumurtayı kartonun üst ucuna yerleştirdikten sonra gerçekten de ne cici bir bebek yaptığınızı anlıyacaksınız.

★

Güzel bir fındık sepeti

Birkaç yumurtanın kabuğunu bir kaç gün kurutun sonra içlerindeki ince zarları çıkarın. Ufalanmaları için

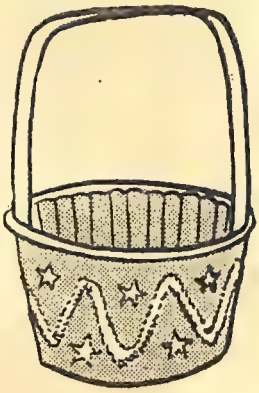

bunları iki kâğıt arasına koyup üstünden oklava geçirin. Yalnız dikkat edin un gibi olmasınlar. 2 cm. genişliğinde renkli kartondan iki uzun şerit kesin. İkisini birbirine yapıştırıp renkli kâğıtla kaplanmış derince yuvarlak bir kutu kapağına sepet sapı biçiminde yapıştırın. Beyaz afiş boyasına biraz tutkal katın. Gerekiyorsa biraz da sulandırın. Şimdi sepet kısmına tutkal kattığınız afiş boyasiyle bazı şekiller yapın. Bunların da üstüne yumurta kabuğu kırıntılarını serpin. Böylece dantel gibi işlemeli bir fındık sepetiniz olur.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

(Baştarafı S. 15 de)

buluşlar. Kitap hediye etmek âdeti bizde de gittikçe yerleşiyor, buna çok seviniyorum.

Karagözcük — Bir başka arkadaşımız da sokakta oynarken düşüp başı yarılan bir arkadaşını en yakın eczaneye götürmüş. Bir başkası da evde hasta yatan büyük babasını kitap okuyarak oyalamış.

Karagöz — Bunlar da güzel hareketler doğrusu.

Karagözcük — Öyle babacığım, öğretmen de dersin sonunda «bakın çocuklar, görüyorsunuz ki, iyilik yapmak istiyenler için iyiliğin sonu yoktur» dedi.

İsrail Oğullarının

Kölelikten Kurtuluşu

Ama felâketler kalkınca.
Nasıl olur? Bize serbestçe çıkmak izni verildi.
Geriye!... Sarayın emri: Kimse buradan öteye geçemez!
Öfkeden sarhoşa dönen Musa, hükümdarı son dela tehdit etmek üzere saraya gitti
Sözünde durmayan hain hükümdar! Tanrı senin ülkeni geçirdiği dokuz felâketin topundan çok daha şiddetli bir felâkete uğratacak
Ve o akşam.
Ayın onuncu günü «lekesiz beyaz bir kuzu keseceksiniz. Etini yedikten sonra kanı ile kapınıza bir işaret çizeceksiniz
O gece yok edici melek, sizin evlerinizi esirgeyip Mısırlıların yeni doğan çocuklarını öldürecek.
Bu talimatı bütün kardeşlerimize iyice anlatalım
Bu müthiş olaydan sonra Firavun bize muhakkak izin verecektir.
Ve bildirilen günde bütün İbranîler kapılarına esirgeyici işareti çizdiler.
Tanyeri ağarırken bütün Mısır'da acı acı haykırışlar ve ağlama sesleri göklere yükseliyordu.

Firavun tekrar harekete geçti.
Durmayın yürüyün. Yoksa hepimiz mahvolacağız!
O gün 600.000 kişilik koca bir kafile, eşyaları ve sürü sürü hayvanları ile Mısır topraklarından çıkıyordu.
Geceleri bir ateş sutunu kafileye yol gosteriyordu.
Ve haftalarca uzun yolculuktan sonra.
İşte hayli ilerledik, buraya geldik ama bu denizi nasıl aşarız?
Bu çölde açlıktan öleceğiz. Keşki Mısır'dan ayrılmasaydık.
Tanrı bizi bırakmaz! Karşınıza bakın
Mucize!
Olur şey değil Sular ikiye bolünüyor
Fakat geçit sırasında
Cenk arabaları geliyor
Mahvolduk!
İbranlılar geçince Kızıl Deniz geçidi kapandı. Firavun ve orduları sulara gömülüp yok oldu.
İbranlılarsa kendilerine adanan topraklara doğru yollarına devam ettiler.
Cok şükür Tanrım, sana: Kavmini kölelikten sen kurtardın.
SON

YAS MARŞI

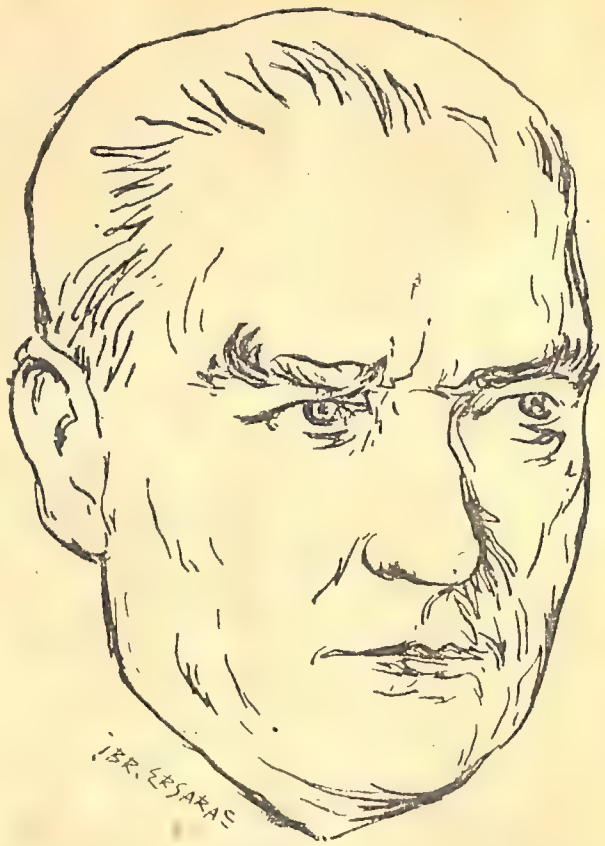

CUMHURİYETİMİZİN kurucusu, büyük devrimci Atatürk, kurduğu Cumhuriyeti ve yaptığı devrimleri soylu Türk gençliğine inamlıyarak, 1938 yılı 10 Kasım Perşembe günü sabahleyin saat dokuzu beş geçe, Dolmabahçe Sarayında hayata gözlerini yumdu.

21 Kasım günü, sonsuzluğa göç eden yüce Atamıza, Ankarada, birçok yabancı süel birlik ve bandolarının da katıldığı pek görkemli bir yas töreni yapıldı.

İnce ince yağan bir güz yağmuru altında yapılan bu tarihsel yas törenine, Cumhurbaşkanlığı Armoni Muzikası, Ata'mızın şanlı bayrağımıza sarılı kutsal tabutu önünde, Polonyalı besteci Chopin'in (Şopen) YAS MARŞI'nı çalarak katıldı. Sevgili Ata'mız, Mehmetçiklerimizin ağır ağır çekerek götürdüğü top arabası üstünde, sevgili ulusunun sıcak göz yaşları ve Yas Marşı'nın yürekleri sızlatan acıklı ezgileri arasında, geçici kabri olan Etnografya Müzesi'ne taşındı. 15 yıl sonra, yani 1953 yılı 10 Kasım günü, ölümsüz Ata'mız geçici kabrinden alındı ve yine büyük bir törenle Anıt - Kabir'e götürülerek toprağa verildi.

Chopin, Ata'mıza çaldığımız Yas Marşı'nı, bundan 116 yıl önce, Paris'de, ressam Ziem'in stüdyosunda, kendisine yapılan bir iskelet şakasından esin alarak besteledi.

1845 yılında, Chopin'in sağlık durumu oldukça bozulmuştu. Bundan ötürü, yüzü hep asık ve sertti. Onu cesaretlendirmek, piyanosunu dinleyerek alkışlamak amacıyla, arkadaşları, ressam Ziem' in stüdyosunda bir akşam yemeği tertiplediler. Aynı zamanda, Chopin'e armağan etmek üzere yeni bir piyano aldılar ve stüdyonun bir köşesine yerleştirdiler.

Toplantı günü, bütün stüdyo mum ışıklariyle aydınlatıldı. Prens Polignac, ressam Richard ve öteki konuklar geldiler. Chopin oldukça geç geldi. Yüzü yine asık ve çok solgundu. Önceden kararlaştırıldığı üzere,Prens, ressam Ziem'e, resim yaparken kullandığı iskeleti dolaptan çıkarması ve piyanonun iskemlesi üzerine koyması için işaret etti. Bu, Chopin için hazırlanmış bir şaka idi. Prens iskeletin kollarını yakaladı ve ke-

mik parmaklarını piyanonun tuşları üzerinde dolaştırmağa başladı. Piyanodan çıkan sesler, arada bir ince, arada bir kalın ve yumuşaktı. Fakat, birdenbire, piyanodan, önce uzun, sonra biraz kısa, tekrar uzun olarak çıkan üç kuvvetli ses bütün konukları ürpertti.

Orada, bir kenarda sessizce duran Chopin, büyük bir esin duygusu ile, doğru piyanonun önüne gitti. İskeleti aldı ve onu uzun uzun hararetle kucakladı. Sonra, onu bir köşeye iterek piyanonun iskemlesine oturdu ve çalmağa başladı. Chopin arkadaşlarının hiç duymadığı bir şekilde çalıyordu. Bu, yas müziği idi. Ümitsizliği şakıyordu. Sonra, birden piyanonun sesi kesildi ve Chopin baygın bir halde yere yuvarlandı. Hemen arkadaşları koşup onu yerden kaldırdılar ve üzüntü içinde evine götürdüler.

Birkaç ay sonra, Chopin, Paris'de verdiği bir konserde, yeni bestelediği Si Bemol Minör Sonat'ını çalıyordu. Dinleyiciler bu Sonat'ın üçüncü kısmında ağır tempolu ve çok acıklı bir marş dinlediler. Bu, Chopin'in, ressam arkadaşı Ziem'in stüdyosunda yapılan iskelet şakasından esin alarak bestelediği YAS MARŞI idi.

Chopin, 1849 yılı Ekim ayının 17. günü, 39 yaşında, Paris'de öldü. Polonyalı ünlü besteciye, Paris'de yapılan yas töreninde, ölümünden 4 yıl kadar önce bestelediği kendi Yas Marşı çalındı. Böylece, bu ünlü Yas Marşı'nın hazin ezgisi ile gömülen ilk insan Chopin oldu.

Ş. Şahinoğlu

ATATÜRK DİYOR Kİ

★ Bugün vatanımızda bir millî kudret varsa o cereyan, felâketlerden ders alan milletin kalb ve dimağından doğmuştur.

•

★ Biz millî varlığımızın temelini, millî şuurda ve millî birlikte görmekteyiz.

•

★ Mes'ut inkılâbımızın aleyhinde fikir ve his taşıyanları aydınlatmak ve irşat etmek münevverlere düşen millî vazifelerin en mühimmi ve en birincisidir.

★ İnsanlar ve insanlardan mürekkep topluluklar her şeyden önce bütün fertleriyle doğru bir düşünüşe sahip olmalıdırlar. Zihniyeti zayıf, çürük, sapık olan bir topluluğun bütün çalışmaları boşa gider.

★ Türk Milletinin istidadı ve kat'î kararı medeniyet yolunda, durmadan, yılmadan ilerlemektir.

•

★ Uçurumun kenarında yıkık bir ülke... Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren savaş... Ondan sonra, içerde ve dışarda saygı ile tanınan yeni vatan yeni sosyete, yeni devlet ve bunları başarmak için aralarsız devrimler... İşte Türk genel devriminin bir kısa deyimi.

★ İlim ve fen nerede ise oradan alacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur

•

★ Hiçbir iyi inkılâp, hakikati görenler dışında, ekseriyetin reyine müracaatla yapılamaz. Uysal ve asyaî itikatlara bağlı, sinsi ve sindirici hurafeler, köstekleyici yanlış itiyatlarla inhisarcı kuvvetlerin tesirine sürüklenebilecek yığınlarda iyi inkılâplar için plebisit yapılamaz.

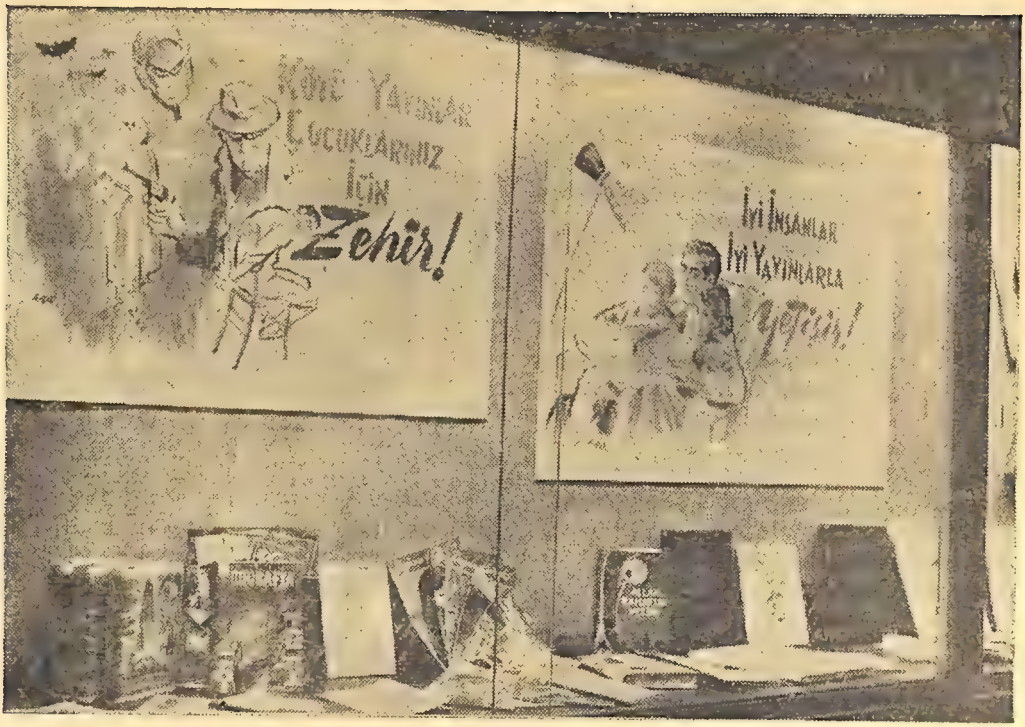

DÜNYA ÇOCUK KİTAPLARI HAFTASI

İyi kitaplar kafamızın, ruhumuzun besinleridir
Kötü kitaplar kafamızın, ruhumuzun zehirleridir

Her yıl kasım ayı içinde bir «Dünya Çocuk Kitapları Haftası» kutlanmaktadır. Bu kitap haftasının amacı Dünya çocuklarına kitapların önemini kavratmak, kitap sevgisini aşılamak, kitap sergileri açıp değerli kitapları tanıtmaktır. Kitap haftası boyunca en güzel kitapları okumalı, sevdiklerinize beğendiğiniz kitapları armağan etmelisiniz.

Hiçbir öğrenci yalnız ders kitaplarını okumakla yetinmemelidir. Ders kitaplarının dışında hiçbir şey okumayan bir öğrencinin bilgisi eksik, ruhu kısır kalır.

Hepinizin evinde hergün biraz daha zenginleştirmeğe çalışacağınız bir kitaplık bulunmalıdır. Daha bir kitaplık edinmemişseniz «Dünya Çocuk Kitapları Haftası» kitaplık kurmanız için başlangıç olmalıdır.

İyi kitaplar en büyük fayda ve zevk kaynağımızdır. Bilgili, kültürlü, aydın görüşlü yurttaş olmanın yolu boş geçecek zamanı iyi kitaplar okuyarak değerlendirmektir.

Güzel kitap en iyi, en değerli arkadaşınızdır.

Ağaçkakanın Hikâyesi

VAKTİYLE bir ormanın kenarındaki ıssız bir köyde ihtiyar, çirkin kötü kalbli bir kadın, herkesten uzak tek başına yaşıyordu.

Bir gün canı taze ekmek istedi Sabahleyin erkenden kalkıp fırını yaktı, hamuru da içine koydu. Tam fırının kapağını kapatırken arkasında birinin kımıldadığını farketti. Köylüler onu ziyaret etmek şöyle dursun yanına bile yaklaşmazlardı... Hiç kimseye güler yüz göstermezdi. Hızla arkasına dönünce ak sakallı bir ihtiyarla karşılaştı Adam yalvarırcasına:

«Dünden beri ağzıma bir lokma birşey koymadım. Ne olursun bir parça ekmek» deyip önüne baktı.

Kötü kalbli kadın kurnaz kurnaz gülerek,

«Hele şu fırındaki pişsin de o zaman bir düşünürüz,» diye cevap verdi

Ekmeği fırından çıkarınca kadın kendi kendine söylendi:

« Ne de güzel pişmiş. İhtiyar beklesin dursun. Bu kocaman ekmeği ona veremem. Ona şöyle küçük bir şey yapıvereyim.»

Ayrıca adama dönüp,

«Biraz bekliyeceksin. Bu benim, şimdi sana da bir tane pişireceğim» dedi.

Açlıktan gözleri kararan ihtiyar beklemeğe başladı.

Kadın fırının kapağını açınca gözlerine inanamadı. Önünde ilk pişirdiğinin iki katı büyüklüğünde bir ekmek duruyordu. «Fırına attığımda el kadar bir şeydi. Şimdi tepsiye sığmıyor. Olmaz! olmaz! bu canım ekmeği yabancıya veremem. Benden bir lokma istemedi miydi? Şimdi yapacağım, dünyadaki ekmeklerin en ufağı olacak» deyip yeniden işe girişti.

Üçüncü ekmek pişerken de aynı durum tekrarlandı.

O zamana kadar sabırla bekliyen ihtiyar daha fazla dayanamadı, en küçük ekmeğe uzandı.

Kadın,

«Bırak onu,» diye haykırdı. «Elini sürme, sana vereceğime kendim yerim. Haydi ormana Orada karnını doyuracak bol bol yiyecek bulursun. Haydi durma diyorum. Senin yerin hayvanların yanı.»

Adam,

«Yanılıyorsun» diye gürledi. Ormana ben değil sen gideceksin. Hayvanların arasına karışıp bundan böyle onlarla birlikte yaşıyacaksın. Yiyecek bulmak için çok didineceksin. Ağaçların kabuklarını gagalıya gagalıya cezanı çekeceksin.»

Birdenbire ihtiyar, ayağını kuvvetle yere vurdu. Kötü kalbli kadın küçülmeğe başladı. Ufaldı, ufaldı, ufaldı bir kuş kadar kaldı. Adam bir daha yere vurunca sırtından kanatlar çıktı. Üçüncü vuruşta beyaz önlüğü kırmızı baş örtüsü, siyah elbisesi tüy haline geldi.

Kuş kanatlarını çırparak ormana doğru uçtu gitti.

O günden beri kuşlar arasında kırmızı başlı beyaz karınlı yaratıklar da yaşamaktadır. Bunların yemleri ağaçların kabuklarına dadanan kurtçuklardır. Ağaç kabuklarına gagalarını vurarak bunları çıkardıklarından kendilerine ağaçkakan denilmiştir.

TARİH ANSİKLOPEDİSİ

- *M. Çağatay Uluçay Amcanın bu kitabında tarihle ilgili bütün konuları kolayca bulabilirsiniz.*
- *Bu kitabı edinmekle bir yığın eser karıştırmaktan ve zaman kaybından kurtulursunuz.*
- *Tarihten önceki ve sonraki bütün olaylara yer veren bu tarih hazinesi*

Her kitaplığın Demirbaşıdır.

Sipariş adresi : (P. K. 1146 — İstanbul) Fiyatı : 30 Lira

ğını anladım. Ama eğer cam olsaydılar hiç bunlar başıma gelmiyecekti» diye sızlanmağa başladı. «Camdan yapraklarımın olmasını çok istiyorum. Hem güneşte altın gibi parlarlardı hem de kimse onları çalmağa yanaşmazdı.»

Geceleyin ormanı dolaşmağa çıkan iyi kalbli peri yine çam ağacının dileğini gerçekleştirdi.

Küçük ağaç sabahleyin uyandığında dallarını cam yapraklarla kaplı buldu. Güneş doğduktan sonra üstlerine vuran ışıklardan pırıl pırıl yanmağa başladılar. Küçük çamın sevincinden içi içine sığmıyordu. Ormanda herkes yine onun yapraklarının göz kamaştırıcı güzelliğini birbirlerine anlatmağa başlamışlardı. Akşama doğru gökyüzünü kara bulutlar kapladı. Sert bir rüzgâr çıktı. Öylesine delice esmeğe başladı ki bütün ağaçların dalları biribirine çarpıyordu. Bu arada ne olduysa yine bizim minik çama oldu. O güzel cam yaprakları fırtınadan tuz buz oldu. Yine kupkuru kalmıştı. Ormandaki komşuları çam ağacını teselli etmeğe uğraşıyorlardı. Ama gözyaşlarını bir türlü dindiremiyorlardı.

Çam bu defa da meşeninki gibi yaprakları olmasını diliyordu. Kimsenin üzülmesine dayanamıyan orman perisi yine çamın istediğini yerine getirip onu eski neşesine kavuşturdu. Küçük ağaç, «Artık ben de diğerlerine benziyorum» diye sevinip duruyordu. Öte yanda kara keçi karnını doyurmağa çıkmıştı. Etrafı iyice araştırdığı halde yiyecek bir şey bulamayınca ormana girdi. Pek çok ağaç vardı ama bunlar çok yüksek olduklarından hiç birine ulaşamıyordu. Yemyeşil taze yaprakları gördükçe açlığı büsbütün arttı. Biraz daha yürüdükten sonra karşısına bizim minik çam çıktı. Artık aradığını bulmuştu. Hemen karnını doyurmağa koyuldu. O kadar acıkmıştı ki minik ağacın bütün yapraklarını bitiriverdi.

Çam yine çırılçıplak kalmıştı, ama aklı başına gelmişti. Bu defa eskiden hiç beğenmediği iğne gibi yapraklarına kavuşmak için gözyaşı döküyordu. Bütün gece orman perisine yalvardı, ağladı sızladı. Sabaha karşı yorgunluktan biraz daldı. Şafakta uyandığında yapraklarının yine eskisi gibi olduğunu gördü. Minik

(Devamı S. 50 de)

KİM BİLİYOR'un CEVAPLARI

1. **İstanbulda Bizanslılardan kalma pek çok dikili taş vardır. Bunlardan en eskisi Büyük Kostantin tarafından yaptırılan ve Çemberlitaş denilen sütundur.**
2. **Öğütülmüş susam.**
3. **Bilecik iline bağlı bir ilçe. İnhisar ve Mihalgazi adlı iki bucağı vardır. Bir şose ile Bileciğe bağlanır. Burası Osmanlı devletinin beşiği sayılır. Selçuklular tarafından Ertuğrul Gazi'ye bırakılmış, Osmanlı devletinin kurucusu olan Osman Bey, yurdunu buradan etrafa doğru genişletmiştir. Osman Bey'in türbesi de Söğüt dolaylarındadır.**
4. **Otomobillerde kullanılan ve müşteriye vereceği parayı gösteren sayaç.**
5. **Emevilerin sekizinci yüzyılda Bizans'a karşı açtıkları seferlerde ün almış ve kahramanlığı biraz da masallara karışmış bir komutandır. Asıl adı Abdullah olup kendisine «kuvvetli ve kahraman» anlamına gelen «Battal» lâkabı da verilmiştir. Hayatı, girdiği savaşlar, kahramanlıkları birer destan halinde anlatılır. Gerçekten yaşamış bir insan olmakla beraber başından geçenler efsane halini almıştır. Eskişehir dolaylarında onun adıyla adlanmış Seyyitgazi kasabasında onun olduğu sanılan bir türbesi de vardır.**
6. **Kapalı bir kap içindeki hava veya diğer gazların basıncını ölçer.**
7. **Soğuk alma veya düşme sonunda belimizde beliren ağrılı bir hastalık.**

Mantar Ağaçları

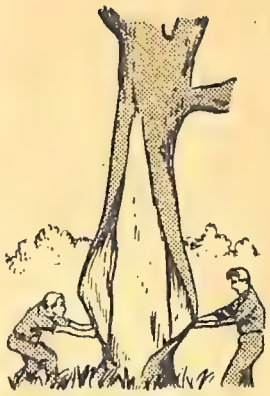

Portekizli bir köylü olan Mativides, ilk çocuğu dünyaya geldiği gün mantar üretimini arttırmağa karar verdi. O yıl satılığa çıkardığı mantar âdeta kapışılmıştı. Malının sürümüne güvenerek hemen bitişikteki boş toprakları da satın alıp küçük tarlasını genişletti.

Bir hafta sonra eski geleneklere uyarak henüz doğan çocuğuna armağan olmak üzere yeni tarlasına mantar meşesi fidanları dikti. Günün birinde çiftlik bu çocuğa kalacaktı. Babası onun daha küçük yaştan bir mantar ormanını çekip çevirecek görgü ve bilgi edinmesini istiyordu.

Portekizdeki bu ufak mantar ormanında yıllar birbirini kovalıyarak geçti. Artık çocuk on sekiz yaşına gelmişti. Ağaçlar da hasat yapılması için gereken kalınlığı bulmuşlardı. Küçük Manuel yıllardır mantar ağaçlarından kabukların nasıl çıkarıldığını seyretmiş, işe yarıyacak kadar büyüdüğündenberi de mantar gemilere yüklenmeğe hazırlanırken babasına ve işçilere yardım etmeğe başlamıştı. Artık bu işlerin ustası olmuştu.

Babası çocuk doğduğu zaman diktiği ağaçların hasadını da sonraları ona bırakmıştı. Manuel hiç güçlük çekmeden, biraz da böyle önemli bir şeyin kendisine bırakılmasından ötürü göğsü kabararak işe koyuldu.

Önce iki yüzlü, keskin baltasıyla ağaç gövdelerine biri ağacın toprakla birleştiği yerde, diğeri hemen dalların altında enlemesine ikişer yuvarlak çizgi çizdi. Sonra gövdede boylamasına bir çok yarıklar açtı. Manuel baltasını titizlikle kullanıyor, çok yumuşak olan iç kabuğun zedelenmemesine dikkat ediyordu. Bütün bu işler bitince baltasının kama gibi sivri sapını kestiği yerlerden birinin içine sokup kabuğu kaldırdı. Ağacın dış kabuğu soyuluncaya kadar bu işlemi tekrarladı.

Başka ağaçlar böyle kesilip soyulsa artık çok yaşıyamıyacağı meydandadır Çünkü gövdeyi besliyen damarların çoğu kesilmektedir. Ama durum, mantar meşesi için aynı değildir. Bu ağacın kabuğu iki kısımdan meydana gelmiştir. Canlı olanı içtedir Mantar elde etmek için kesilen kısım ise kabuğun ölü hücrelerden meydana gelmiş dış tabakasıdır. Bu örtü iç kabuğu bitkinin yetiştiği yerlerin sıcak çöl rüzgârlarından korur. Üstteki tabaka alındıktan sonra, kabuk içten dışa doğru büyüdüğünden, havaya değen üst hücreler ölür Böylece ince bir kabuk meydana gelir Bu da zamanla yeniden soyulacak kadar kalınlaşır. Bu şekilde mantar çıkarma işi devam edip gider.

Manuel topladıklarını tarlaya taşırken bir yandan da mantarlarının ilerde ne gibi işlerde kullanılacağını düşünüyordu. Bu ilk ürün pek değerli sayılamazdı. Fakat öğütülmeye elverişliydi Kim bilir belki de bayanların yapma deri çantaları için kullanılırdı Ama ne olursa olsun yalıtkan maddelerin yapısına gireceği yüzde yüzdü.

Mantarlar tartıldıktan sonra Manuel bunları tarlaların birinde kurdukları kazanlara doldurdu. Daha yumuşak olması, içindeki tanen denilen maddenin temizlenmesi için yardımcılarla birlikte iyice kaynattı Kazandan çıkardıktan sonra sıcaktan yumuşıyan odunlaşmış üst kısmını kazıyıp tekrar kuruttular. Artık ellerindeki ürün bildiğimiz şişe mantarlarına iyice benzemişti.

Bütün bu işler bittikten sonra çocuk o yılki ürünü pazara çıkardı. Umduğundan daha çok para kazandı. Göz açıp kapayıncaya kadar bütün malı satılıvermişti.

Aradan yıllar geçti. Manuel Portekizli mantar yetiştiricilerinin en zenginlerinden biri oldu. Artık yalnız mantar meşesi ekimiyle yetinmiyor. Sürüleri ve üzüm bağları da var...

Bu yıl Manuel kırk yedi yaşına bastı. Ağaçları da dördüncü ürünlerini verecekler Son olarak dokuz yıl önce ağaçların kabukları soyulmuştu. Hayli yüksek fiatla satış yapılmıştı. Manuel bu yıl daha çok kazanacağını umuyor. Çünkü ağaçlardan elde edilen mantarın cinsi kabukların çıkarılma sayısı arttıkça iyileşir. Her defasında olduğu gibi Manuel yine eliyle topladığı mantarlardan neler yapılabileceğini düşünmeğe başladı: O yıl çok üstün kaliteli mantar elde ettiğinden bunlar çok çeşitli işlerde kullanılabilirdi. Ya bir can kurtaran simidi olur, ya bir otomobil veya uçağın yapısına girer, ya bir şişeye kapak olur ya da...

Manuel kendini toparlayıp bu düşünceleri bir yana bıraktı ve birikmiş işlerinin başına koştu.

Dil Köşesi

SÖZLÜK

Hepinizin kitapları arasında bir sözlük'ün de yer alması gerekir. Anlamını bilmediğiniz kelimeleri en doğru olarak sözlük yardımı ile öğrenebilirsiniz Küçük bir sözlük defteri edinmeniz, sızın için yabancı olan sözlerle karşılaştıkça o kelimeleri sözlükten bulacağınız anlamları ile birlikte sözlük defterinize geçirmeniz yerinde olur. Boş zamanlarınızda sözlüğünüzü karıştırmanız, sözlük sayfalarının anlamlar yazılı bölümünü bir kâğıtla kapatarak alfabe sırasıyla dizilmiş kelimeleri gözden geçirmeniz bu kelimelerin anlamlarını bilip bilmediğinizi kontrol etmeniz sizler için yararlı bir eğlence olacaktır.

Sözlüklerde kelimeler alfabe sırası ile dizilmiştir. Bilmediğiniz kelimeleri sözlüklerinizden ilk harflerine göre bulabilirsiniz. Meselâ anlamını araştırdığınız kelime «İtimat» olsun. Sözlüğünüzün «İ» harfi için ayrılmış bölümünü açar, baştan itibaren sıralanan harflerine göre «itimat» kelimesini bulur, anlamını öğrenirsiniz. Sözlüklerde ayrıca kelimelerin dilbilgisi bakımından hangi türe girdikleri, kelimelerin hangi dilden geldikleri, hangi kökten türedikleri, cümle içinde kullanılış özellikleri, o kelimelerle yapılmış deyimler de gösterilmiştir.

ALIŞTIRMA

«Türküm, doğruyum, çalışkanım. Yasam, küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, ulusumu özümden çok sevmektir. Ülküm yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım Türk varlığına armağan olsun.»

Bu andı hepiniz bilirsiniz. Antta geçen «yasa, yurt, ulus, öz, armağan» kelimelerini sözlüğünüzden bulunuz. Dilimiz de bu kelimelerle eş anlamlı olarak kullanılan başka sözleri araştırınız. «Doğru, saymak, varlık» sözlerinden türemiş başka kelimeler hangileridir?

BİR KURAL ÖĞRENİYORUZ

Türkçede istek kipinin tekil birinci şahıs,yalın çekim eki «-eyim/-ayım» dır.

Bu ek meselâ **«gülmek»** fiilinin çekiminde fiil köküyle **«gül-eyim»** şeklinde birleştirilir. İçindeki ünlüler kalın olan fiillere ekin kalın şekli getirilir. Meselâ **«vurmak»** fiilinin çekimi **«vur-ayım»** şeklinde yapılır.

«Gülmek» ve **«vurmak»** fiillerinde fiil kökleri olan **«gül-»** ve **«vur-»** sözleri birer ünsüz olan **«l»** ve **«r»** ile bitmektedir. Kökleri birer ünlüyle sonlanan **«işlemek»** ve **«kapamak»** fiilleri de şöyle çekilir: **«işle-yeyim»**, **«kapa-yayım»**.

Bunların yerine **«işleyim»**, **«kapayım»** şekillerini kullanmak türkçeye aykırı ve çirkin birer kullanıştır.

Bu çekimin olumsuz şekli **«-meyeyim/-mayayım»** ekiyle yapılır. Fiil kökü ünlüyle de ünsüzle de bitse ek doğrudan doğruya ve tek şekilli olarak köke birleştirilir. Olumsuz şekillerde **«Vurmayım»**, **«işlemeyim»** kullanılışları yanlıştır. **«Vurmayayım»**, **«işlemeyeyim»** denilmesi gerekir.

(KONUR)

Kimsesiz Köpek

BİR zamanlar tüyleri gümüş renginde pırıl pırıl parlıyan ufacık bir köpek vardı. Kendisi çok güzeldi, sesi de çok hoştu, gözleri tatlı bakışlı, iri iriydi. Kim görürse ona bayılıyordu ama o kimsesiz bir köpekti. Uykusu geldiğinde bulunduğu yere kıvrılır acıktığı zaman büyük köpeklerin bıraktıkları artıklarla geçinir, susuzluğunu yağmurdan toplanmış su birikintilerinden getirirdi.

Kimsesiz bir köpek için bu kötü bir hayat değildi ama yine de bir sahibi olmasını çok istiyordu.

Bir gün bizim küçük yavru, bir çocuğun arkasından giden başka bir köpek gördü. Hayvanın çalımına diyecek yoktu. Başı, kuyruğu dimdik sahibine yetişmeğe çalışıyordu. Çocuk üç dört adım sonra durdu tatlı sözler söyliyerek köpeğini okşadı.

Bizimki boynunu bükmüş onları seyrediyordu. Bir ara kendi kendine:

«Ne olur benim de böyle bir sahibim olsaydı» diye mırıldandı. Sonra yerinden fırlayıp arkalarından koşmağa başladı. Öbür köpek onu görünce keskin dişlerini göstererek:

«Haydi sen kendi işine bak, bu benim sahibim» diye acı acı havladı.

Bizim kimsesiz yavru geri çekilip kendi kendine: «Doğru söylüyor» diye söylendi. Benim onlarla gitmeğe hakkım yok.» Biraz düşündükten sonra, «Ben de kendime bir sahip bulurum» deyip etrafta köpeksiz bir çocuk araştırmağa koyuldu. Bir sürü çocuğa rastladı ama hepsinin de en az kendisi kadar güzel köpekleri vardı.

Birdenbire gözüme köpeksiz bir çocuk ilişti. «Tamam çok dolaştım ama sonunda aradığını buldum» diyerek sevinçle havlayıp çocuğun durduğu tarafa doğru koşmağa başladı

Bu arada az daha ezilivere-cekti. Önce karşısına bir bisiklet çıktı. Sonra kocaman çizmeli bir adam, daha sonra da bir taş arabası. Öyle ki tekerlekler minik kuyruğuna sürünerek geçti.

Hayvancağız çocuğun yanına ulaştığında o otobüse binmek üzereydi.

«Dur» demek istercesine havladı. Çocuk arkasına döndü. Bakışlarından durup beklemek istediği anlaşılıyordu ama gürültüyle kapı kapandı ve otobüs hareket etti.

Köpek de arkasından seğirtti. Koştu, koştu, koştu. Pençeleri ateş gibi yanıncaya kadar koştu. Dili dışarı çıkmış, yorgunluktan bitkin düşmüştü Yavaşladı. Bu defa da «beni bekle, geri dön» diye havlamağa koyuldu. Ama hiçbirşey fayda etmiyordu, çünkü otobüs gözden

kaybolmuştu bile.

Bütün ümitleri kırıldı. Küskün küskün kaldırıma çıkıp oturdu Etrafına bakınmağa başladı.

Az ilerdeki dükkânın vitrini çeşit çeşit yapma köpeklerle doluydu Gözlerini oraya dikmiş gireni çıkanı seyrediyordu. Bir ara İhtiyar bir kadın girdi ve kucağında tüylü kocaman bir köpekle çıktı. Yüzünden sevinçli olduğu besbelliydi.

Az sonra çatık kaşlı bir adam içeri daldı. Kucağında siyah ufacık bir köpekle göründüğünde yüzü gülüyordu.

Kimsesiz köpecik, «burası tam benim aradığım gibi bir yer» deyip açık kapıdan içeri süzüldü Doğruca dükkân sahibinin yanına gidip iki ayağı üstünde doğruldu... Adam başını sallayıp:

«Seni nerede barındırayım. Ortalığı altüst edersin. Bak benimkilere. Koyduğum yerde hiç seslerini çıkarmadan duruyorlar. Haydi sen git kendine başka bir yer bul. Bir sürü işimin arasında bir de seninle uğraşamam.»

Hayvancağız başını önüne eğip dışarı çıktı. Kaldırımdaki ağaçlardan birinin dibine oturdu Dalgın dalgın bakınıyordu.

Derken şişman güler yüzlü bir baloncu çıkageldi. Bir yandan da gür sesiyle, «Balonlar, güzel balonlar, bir liraya, bir liraya» diye bağırıyordu Hiç kimse onu duymuyordu sanki. Koca caddenin sonuna gelmişti ama daha bir tane bile satamamıştı

Terini silerken, «Bugün en talihsiz günüm» diye söylendi. İşim çok kötü gidiyor. Bu arada gözüne ayaklarının dibinde yatan bizim kimsesiz yavru ilişince:

«Neyin var yavrucuk» dedi. Senin de kimsen yok mu

Köpek «evet» dercesine kesik kesik havladı.

İri yarı adamın yanında bir lokmacık kalıyordu. Baloncu eğilip hayvanı avucunun içine aldı. Halinden çok yorgun, aç olduğu anlaşılıyordu. Biraz dinlensin diye hayvanı torba gibi ceplerinden birine koyuverdi.

Bu sırada otobüse binen çocuk köpeğin gözünün önüne geldi. Onun kendi sahibi olmasını istiyordu. Ama baloncunun cebinde de rahatı iyiydi. Sonra çok candan bir adamdı. Kendisini hoş tutacağı anlaşılıyordu Bunları düşünürken kendinden geçti. Deliksiz bir uykuya daldı.

Baloncu kızgın güneş altında sokaklarda bir aşağı bir yukarı dolaşıp olanca gücüyle «balooon» diye bağırdı ama hiç alıcı çıkmadı.

Sonra balonların çok pahalı olduğundan satılmadığını düşünerek fiatı yarıya indirdi.

Bu defa bağırmağa başladığında evlerden çocuklar koştu. Pencerelerden başlar uzandı. Balonlar birer ikişer eksilmeğe başladı.

Bir nine torunlarına on tane birden alıverdi. Baloncunun elinde bir kırmızı bir mavi iki tane balon kalmıştı ama öylesine terlemiş, susamıştı ki bunları da satmak için daha ilerilere gidecek veya fazla dolaşacak gücü yoktu. O gün kazandığı paraları saydı. Bunlar şişman bir adamla minik bir köpeğin karnını doyurmağa pek yeteceğe benzemiyordu. Bir defa da, «Şu sokağın sonuna kadar bir kere daha ineyim Bakalım ne olacak» diyerek yavaş yavaş yürümeğe başladı. Bir yandan da yine «balonlar» diyordu. Ama sıcaktan, yorgunluktan sesi eskisi gibi gür çıkmıyordu.

«Güzel balonlar çifti bir liraya» diye, bağırdı, bağırdı. Kimsenin balon almağa niyeti bile yoktu. Tam balonları elinden bırakacağı sırada büyük bir bahçe kapısında bir çocuk gördü. «Küçük» diye seslendi.

«Balon almak istemez misiniz? iki tane kaldı ne verirsen ver.»

Çocuk bir mavisine bir de kırmızısına baktı.

«Bir tek liram var amcacığım» dedi

Şimdi balon değil otobüse binerken gördüğüm köpeği istiyorum.

Adam gülerek, kocaman elini cebine atıp gümüş renkli köpeği çıkardı.

«Dediğin yavru böyle miydi?»

Çocuk uyuyan köpeğe baktı baktı.

«Tıpkı bunun gibiydi» diye fısıldadı. «Galiba bu arkamdan bağıran köpeğin ta kendisi.»

Adam hayvanın başını okşayınca öteki uyandı. Çocuğu görünce de kuyruğunu sallamağa başladı. Çocuk sevinçten yerinde duramıyordu. Köpek de.

«Otobüse binerken rastladığım çocuk buydu» diye sevinçle havlıyordu.

Çocuk parayı uzatıp adama baktı:

«Onu bir liraya satar mısınız?»

Adam «olmaz» diye başını

(Devamı S. 42 de)

KİM BİLİYOR?

1. **İstanbuldaki dikilitaşların en eskisi hangisidir?**
2. **Tahin nedir?**
3. **Söğüt neresidir?**
4. **Taksimetre nedir?**
5. **Battal Gazi kimdir?**
6. **Manometre ne ölçer?**
7. **Lumbago nedir?**

(Karşılıkları S. 35 de)

Ormanları çınlatan ses

PONGO, Güney Amerika'da Amazon nehri yakınlarında balta girmemiş ormanların birinde yaşıyan minik afacan kahverengi bir maymundu. Her gün sabahtan akşama kadar ağaçlara tırmanır, daldan dala sıçrar kuyruğunu ağaçlara tutturup sallanır herkesin kolaylıkla başaramıyacağı daha bir sürü hareketler yapar dururdu.

Pongo çok da akıllıydı. Kendi başına bir serinletme aleti yapmağı bile başarmıştı. Bu güzel buluşu ona sıcak günlerin tadını çıkarmasını sağlıyordu. Ekvator güneşi ortalığı kavurmağa başlayınca hemen soluğu muz ağaçlarından birinin tepesinde alır, geniş yapraklarının arasına geçip kurulurdu. Bir yandan ön pençelerinden biriyle tuttuğu yeni soyulmuş bir muzu yerken bir yandan da diğer üç pençesiyle ve kuyruğuyla kavradığı kocaman muz yapraklarını sallayıp dururdu. Böylece herkes sıcaktan bunalırken o gölgelik köşeciğinde serin serin otururdu.

Çok sıcak bir gün, küçük maymun yine böyle vakit geçirirken birdenbire ormana derin bir sessizlik çöktü Bu, yabancılar geliyor demekti. Ormanda yaşıyanlar civarda yabancılar varken yapılması gereken en akıllıca şeyin sessiz durmak olduğunu çok iyi bilirlerdi.

Pongo da bu durum karşısında oturduğu yerden etrafını kolaçan etmeğe koyuldu. Çok geçmeden uzaktan bir çocuk topluluğu göründü. Ellerinde acayip bir şeyler taşıyorlardı Bunlar müzik aletleriydi

Bu beş çocuk şehir meydanında her yıl yapılan açık hava müzik yarışmasına katılacaklardı. Civar köy ve kasabalardan gelen müzik toplulukları bu müzik bayramında bütün ustalıklarını gösterecekler sonunda birinci gelen topluluğa gümüş bir kupa armağan edilecekti. Bunu kazanmak büyük bir şeref sayıldığından herkes her yıl elinden geleni yapardı.

Bu küçük topluluğun başkanı Miguel adlı çok açıkgöz, becerikli, akıllı bir çocuktu. Kendisi borazancıydı. Yarışmada çalacakları parçaları o seçip düzenlemiş, çocukları da o hazırlamıştı. Manuel akordiyon, Jose gitar, Pedro keman çalıyordu. Topluluğun en küçüğü olan Pepe de bongo denilen davulla bu bayrama katılıyordu.

Çocuklar aylarca bıkıp usanmadan çalışmışlar kendi kendilerini yetiştirmeğe uğraşmışlardı ama yine de kupayı kazanacaklarını pek ummuyorlardı. Çünkü diğer topluluklardaki çocukların kendilerinden hem yaşça hem de ustalık bakımından kat kat üstün olduklarını biliyorlardı. Böyle olmakla beraber bu büyük gösteriye katılmak onlar için büyük bir heyecan kaynağıdır

Pongo muz yaprakları arasından çocuklar gözden kayboluncaya kadar arkalarından baktı. Az sonra her zamanki gürültü tekrar başladı. Orman yeniden canlandı. Bunun üzerine küçük maymun da aşağı indi. Ayakları yere değer değmez ağacın dibinden az ötede acayip bir şey gördü. Bu Pepe'nin bongo denilen çalgısıydı. Sırtındaki heybeden nasılsa düşüvermişti.

Pongo ilkin bu acayip şeye elini bile sürmedi. Sonra merakı korkusundan üstün geldi. Pençesini uzatıp şöyle bir dokunmasiyle «punk» diye bir ses çıkması bir oldu. Öylesine korkmuştu ki soluğu ağacın tepesinde aldı. Bekledi, bekledi, hiç bir şey olmadığını görünce tekrar aşağı indi ve pençelerini davulun üstüne indirmeğe koyuldu. Artık çıkan sesten korkmuyordu. Üstelik çok da hoşuna gidiyordu. Çok geçmeden sanki ömrü bo-

yunca davul çalıyormuş gibi ustalık da kazandı. İki pençesi ve kuyruğunun ucuyla çalarsa daha gür ve güzel sesler elde edileceğini de buldu. Orman inliyordu. Pongo'dan daha hızlı çalan bir çalgıcı düşünülemezdi bile.

Bu sırada ormanı geçen müzikçi topluluğu şehre ulaşmıştı. Gösteriler ertesi gün yapılacaktı. Geceyi geçirecekleri çadırı kurdular. Bütün işleri bittikten sonra, son bir prova yapmak için, Miguel hepsini bir araya topladı Pepe ancak o zaman olanın farkına vardı, «Eyvah davulum kaybolmuş,» deyince Miguel de onu azarlamağa koyuldu: «Yazıklar olsun sana, ufacık bir şeyi doğru dürüst taşımasını beceremedin Bongo olmazsa bizim çaldıklarımızın hiç bir değeri olmaz. Söyle bakalım şimdi ne yapacağız?»

Manuel araya girip, «Durun durun,» dedi, «Gelirken düşürdüğümüze göre geçtiğimiz yollara bakarsak belki de buluruz.» Hepsi bu fikri beğendiler. Çok geçmeden de hızlı hızlı yola koyuldular, çünkü güneş batmak üzereydi.

Ormana girdiler. Her tarafı iyice araştırdıkları halde hiç bir yerde izine bile rastlıyamadılar. Dönerlerken Pepe, «Hişt, susun biraz» diye fısıldadı «Kulağıma bir ses geldi.»

Az sonra bongo sesi ormanı çınlatmağa başladı.

Maymunun saklandığı muz ağacını bulmak pek zor olmadı. Miguel ağaca tırmandı. Pongo çalgısına öylesine dalmıştı ki çocuğun yanına geldiğinden haberi bile olmadı. Sonra da kendisini Miguel'in kolları arasında buldu

Çocuk onu yakalayıp aşağıya indirdiğinde diğerleri çok şaşırdılar.

Miguel, «Şansımız açıldı herhalde.» diye açıklamağa başladı: «Ona karşı iyi davranırsak belki de gösteride bize davulla katılır. O zaman kupayı kazanamasak bile herkes topluluğumuza hayran olur.»

Ertesi gün Pongo ile birlikte ufak topluluk meydanda kendilerine ayrılan yeri aldı. Oturmak için birkaç boş sandık dizdiler. Maymun en büyüğünün üstüne yerleşti. Önüne de davulu koydular. Az sonra etraflarına bir meraklı kütlesi toplanıverdi.

Gösterilerine başlayınca Pongo kendilerine uyabilsin diye ilkin ağır ağır çalıyorlardı. Az sonra maymun öylesine hızlandı ki artık ona yetişmekte güçlük çekmeğe başladılar. Tıpkı ormandaki gibi ön pençeleriyle, kuyruğuyla bütün ustalık ve gücüyle çalışıyordu. Herkes ona hayran kalmıştı. Meydan «Yaşa» sesleriyle çınlıyordu. Çocuklar bildikleri bütün melodileri arka arkaya sıraladılar. Bu arada maymunun ustalığından etkilenerek yeni yeni parçalar da yarattılar.

Yarışma sona erdikten sonra kısa boylu şişman bir adam ortaya çıkıp, «Birincilik armağanını maymunlariyle birlikte çalan çocuklara vermeyi uygun gördük», deyip kupayı Miguel'e uzattı ve elini sıktı. Meydanda bulunanlar onları alkışlıyor, tebrik ediyordu. Belediye başkanı Miguel'e «sizleri gelecek yıl da dinlemek isteriz» diyerek bu orijinal topluluğu davet etti.

Ertesi gün çocuklar tekrar yola koyuldular. Köylerine bir an önce varıp kazandıklarını herkese göstermeğe can atıyorlardı. Maymun, Miguel'in omuzuna çıkmıştı. Çocuk iki eliyle sıkı sıkı tuttuğu kupayı göğsü kabararak taşıyordu.

Pongo'nun muz ağacının altına geldiklerinde Miguel elindekini yere bırakıp hayvanı sırtından indirdi. Çocuklar hep bir ağızdan, «Bize yaptığın iyiliği hiç unutamıyacağız. Sen olmasaydın kazanamıyacaktık» diye teşekkür ettiler.

Az sonra Pongo muz yaprakları arasında gözden kayboldu. Bu arada kupayı da kapıp götürüvermişti. Çocuklar aşağı indirmeğe uğraştılarsa da hiç bir sonuç elde edemediler. Sonunda Miguel, «Haydi biz yolumuza koyulalım. Zaten kupa onundu. Kimbilir, çok çalışırsak belki de gelecek yıla biz kendimiz de kazanabiliriz.» dedi.

Pongo bir daha davul bulamadı ama çok geçmeden gümüş kupanın da onun yerini tutabileceğini keşfetti. Bu defa ön pençeleri ve kuyruğuyle bütün ustalığını kullanarak çalmağa koyuldu. Amazon ormanlarında yaşıyanlar o zamana kadar böyle güzel melodiler duymamışlardı

Ormanın derin sessizliğini madenî bir ses günlerce çınlattı durdu. Ömürleri ormanda geçen bütün yaratıklar bu sesi bir türlü unutamadılar.

BU SATIRLARI ANNE VE BABANIZA OKUYUN

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

HÜSEYİN RAHMİ

(Baştarafı S. 10 da)

ğırılınca inanamadı. Sıkıla çekine Ahmet Mithat Ef.nin karşısına çıktı:

— Sen kimsin çocuğum?

— Şık yazarı Hüseyin Rahmi...

Ahmet Mithat Ef. nin yüzünde yarı güvensizlik, yarı alay karışık bir gülümseme belirdi:

— Oğlum, dedi, senin yaşın, başın, görgün hiç de buna elverecek derecede değil. Bu işi yalnız başına başarmana imkân yok. Sana bir yardım eden var. Kimdir o? Baban mı, ağabeyin mi, başka bir tanıdığın mı? Bana doğrusunu söyle bakayım!...

Oysa ki H. Rahmi'ye en ufak bir yardımda bulunan kimse yoktu. Genç yazar, Ahmet Mithat Efendinin söylediklerinden çok üzüldü ve ağlamağa başladı. O zaman A. Mithat Efendi:

— Ağlama, oğlum, ağlama! İnandım artık!... diyerek onu teselli etti.

İşte yazarlık hayatına çok genç yaşta ağlıyarak başlıyan Hüseyin Rahmi, tam 60 yıl halkı güldüren, düşündüren sevimli hikâyeler ve romanlar yazdı.

Enver Naci GÖKŞEN

★

KİMSESİZ KÖPEK

(Baştarafı S. 38 de)

salladı. «Bu köpeğe para ödemene lüzum yok, çünkü o zaten senin.»

Bunun üzerine çocuk kollarını açtı. Köpek de hop diye kucağına atıldı. Baloncu «balonlar, balonlar» diye bağırarak tekrar yürümeğe koyuldu. Sesi öylesine yorgun çıkıyordu ki çocukcağız dayanamadı arkasından koşmağa başladı. Bu defa köpeği de peşindeydi.

«Dur dur» diye seslendi. Onları ben alayım.

Pırıl pırıl bir lirasını adamın avucuna koyup balonları aldı.

Kırmızısı kendisinin mavisi de köpeğinindi... Onu ipinden hayvanın ayağına bağladı. Bizim ahpapların keyfine diyecek yoktu doğrusu. Çocuk ikide bir durup Finosuna bir şeyler anlatıyor o da cevap olarak tatlı tatlı havlıyordu. Öte yandan satıcının da neşesi yerine gelmişti. Bir defa bütün balonlarını satmış, bu şekilde hem karnını doyuracak hem de üzerine dondurma yiyecek kadar para kazanmıştı.

Küçük Fino ise «kendime bir sahip buldum» diye sevincinden uçuyordu.

Tatil yarışmamızı kazananlar

Doğan Kardeş'in tatil yarışması kardeşlerimizin büyük ilgisiyle karşılanmıştır. Yarışmaya yüzlerce kardeş katılmıştır. Tatil yarışmasına kardeşlerimizin «tatilde yaşadıkları gerçek olaylara, gerçek duygulara, gerçek görgülere dayanarak yazacakları şiirleri, hikâyeleri, yapacakları resimleri, karikatürleri» göndermelerini istemiştik. Yarışmaya katılanların pek azı bu isteğe uymuştur.

Bir yarışmaya girenlerin o yarışmada aranacağı bildirilen şartları dikkatlice yerine getirmeleri gerekir. Doğan Kardeş okuyucularının ilerdeki yarışmalarımızda bu noktayı akıllarından çıkarmıyacaklarını, bildirilecek olan şartlara uymakta titizlik göstereceklerini umarız.

Tatil yarışmamızda eserleri beğenilen kardeşlerimiz şunlardır :

1. **Şiir:** Bu türde yarışmaya katılan eserler hem istenen şartlara uyulmadığı hem de ortalama değer ölçüsü tutturulamadığı için için şiir armağanı verilmemiştir.
2. **Hikâye:** Bu türde şu kardeşlerin eserleri armağan kazanmıştır: Zerrin Yaşar - Gaziantep; Türkân Pekdemir - Bolu; Erol Keskin - İstanbul; Serpil Ginol - Gaziantep; Gülseren Kayalı - İstanbul.
3. **Resim:** Bu türde armağan kazanan kardeşlerimiz şunlardır: Ayhan Baykal - İstanbul; Filiz Başaran - İstanbul; Nevbahar Aksoy, Neveser Aksoy - Batman, Salih Çene İstanbul.
4. **Karikatür:** Bu türde de armağan kazanan kardeşler şunlardır: Tanju Dedeoğlu - İstanbul; Yavuz Tarakçıoğlu - Ankara; Meral Aldinç - Adapazarı; Varol Tanış - İstanbul; Halûk Soyer - Manisa.

Bu kardeşlerimizin armağanlarını gönderebilmemiz için bize açık adreslerini, ayrıca dergimize basmak üzere de iyi, net çekilmiş birer fotoğraflarını göndermelerini rica ederiz.

DOĞAN KARDEŞ, armağan kazanan bütün kardeşlerini candan kutlar, ilerde daha büyük başarılar diler.

Böcek yiyen bitkiler

ÖMRÜMÜZ boyunca ne kadar öğrensek yine de öğrenemediğimiz pek çok şey kalacaktır. Yalnız Tabiat-Ananın bütün sırlarını çözmek mümkün mü? Örnek olarak bitkileri ele alalım. Bunları

çeşitli biçim ve renkteki meyva, yaprak ve çiçekleriyle, etrafımızdaki manzarayı güzelleştiren sessiz, hareketsiz ve hiç kimseye zararı dokunmayan varlıklar olarak tanırdık değil mi? Halbuki bunlardan bazılarının karınlarını doyurmak için hayvanları yakalayıp öldürdüklerini biliyor muydunuz?

Bitkiler dünyasında, «Böcek Yiyenler» diye anılan ve yaprakları böcekleri yakalamağa elverişli özel şekillerde olan bitkiler vardır.

Bazı bitkiler kanatlı konuklarına halılar döşerler ama bu yapışkan bir halıdır. Böcek bir kere üstüne kondu mu bir daha kendisini kurtaramaz. Bildiğimiz konuklar gibi güzel bir ziyafet sofrasına oturacaklarına kendileri yem olurlar.

Azot bakımından fakir bataklıklarda yetişen bu bitkiler beslenmeleri için gereken azotu kapan şeklindeki yapraklariyle sinek, böcek gibi ufak canlıları tuzağa düşürerek sağlarlar.

Bu sınıfa giren bitkilerin böcek yakalama araçlarının yapısı çeşitlidir. Bazılarında uzun bir sap ucunda bulunan yuvarlak yaprakların etrafında kırmızı parmak şeklinde uzantılar bulunur. Bu uzantıların uçları yapışkan tatlı bir sıvıyla örtülüdür. Çünkü bu uzantıların başlarında parlak yapışkan bir sıvı çıkaran özel salgı bezleri vardır. Bunların üstüne konan böcek orada yapışıp kalır. Kurtulmak için çırpındıkça sarsıntı parmak şeklindeki uzantıları uyarır. Bunlar harekete geçerek yavaş yavaş içe doğru kıvrılıp böceği yaprağın ortasına hapsederler. Bu işlem yarım saat kadar sürer. Daha sonra yapraklar özel bir salgı çıkararak böceği, kendi beslenmesine yarar bir duruma sokar.

Aradan birkaç gün geçince bu parmak şeklindeki uzantılar tekrar açılarak bitkinin sindiremediği posa dışarı atılır. Tekrar parlak yapışkan madde salgılanır böylece tuzak yine hazır duruma geçer.

Parmak şeklindeki uzantıların içeri doğru kıvrılmaya başlamaları için bunlara canını kurtarmağa çalışan böceğin yaptığı gibi üç dört defa dokunulması gerekmektedir. Bu yüzden de yağmur damlaları veya rüzgâr bitkiyi aldatamazlar.

Venüs Böcekkapanı adı verilen bitki avını çok çabuk yakalar. Yaprakları biribirine arka tarafından birleşmiş iki kısımdan meydana gelmiştir. Bunların kenarları dişlidir. Yaprağın içindeki üç tane ufak noktacık onu harekete getiren duyarlı kısımlardır. Tuzağın güzel kokusuna aldanan böcek yapraklara konar. Duyarlı noktacıklara değer değmez yaprak kıvrılarak dişler iyice kenetlenir. Daha sonra da yapraktaki bezler sindirici öz sular salgılarlar.

Beş on gün sonra yaprak açıldığında böceğin yalnız üstteki kabuk gibi sert zarı kalmıştır. Bir yaprak gelişi-

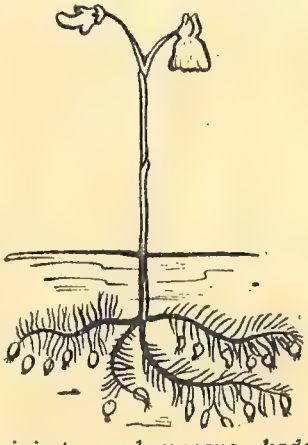

mini tamamlayıncaya kadar üç kere böcek yakalıyabilir.

Böcek yiyen bitkilerin bazı türlerinin yaprakları bambaşka bir özellik gösterir. Bunlar ibrik biçiminde olup içleri su doludur. Kıvrık kısımlar üstüne konan böcekler tutunamıyarak içeri düşerler. Bundan sonra dışarı da çıkamazlar.

(Devamı S. 50 de)

ZARF İÇİNDE PUL VE PARA YOLLAMAYIN

Bazı kardeşlerimiz abone ve kitap bedeli karşılığı olarak zarf içinde pul ve bazan da para yollamaktadırlar. Bunlar çok defa kaybolmaktadır. Bundan böyle her türlü siparişlerinizi ödemeli olarak veya posta havalesiyle «P. K. 1146 - İstanbul» adresine bildirmenizi rica ederiz.

Kışın Yenen Karpuzlar

KIŞ başında yağmurlu bir pazar günüydü. Küçük çiftliğin ahırında atlar yemliklerindeki samanları kıtır kıtır yiyorlar, inekler kuyruklarını iki yana sallıyarak geviş getiriyorlardı. Çiftliğin en yaramaz çocuklarından üçü, Ayşe, Altan, Ahmet yapacak başka bir iş bulamadıklarından ahıra gelmişler bir ara köşedeki saman yığınının üstüne oturup uşak Hasan'la yardımcısının süt sağışlarını seyretmişler sonra da onlar hayvanlara yem verirken, ortalığı temizlerlerken yardım etmişlerdi.

Uşaklar işleri biter bitmez mutfağa, ahçıyla çene çalmağa koştular. Hasan kapıdan çıkarken çocuklara, «Sakın bir ziyan yapmayın» diye tembihledi.

Altan, «Bunu söylemeğe lüzum vardı sanki. Bugün öyle hastayım ki canım hiç bir şey yapmak istemiyor» dedi.

Hemen öteki kardeşleri, «Ne var? Ne oldu? Miden mi bozuk? Başın mı ağrıyor?» diye soruşturmağa başladılar. Ahmet daha ileri giderek, «Dilini çıkar. A, a de bir bakayım. Hasta mısın değil misin ben anlarım» demeğe başlayınca Altan onların bu kadar üstüne düşmelerine sinirlenerek,

«Yok canım» dedi, «Hiç bir yerim ağrımıyor. Yalnız biraz canım sıkılıyor. Üstümde de bir halsizlik var.»

Bu arada Ayşe de söze karıştı:

«Bu kapalı havanın etkisi olacak. Böyle oturursan büsbütün kötüleşirsin. Haydi gelin saklambaç oynıyalım.»

Bu oyun Altan'a pek eğlenceli gelmemişti. Dışarda yağmur yağdığını, saklanacak yer olmadığını ileri sürüp onları kararlarından döndürmeğe çalıştı. Ahmet ahıra bitişik samanlığı göstererek, «Saklambaç için bundan daha güzel bir yer bulunmaz. Ama sen hastaysan o başka» deyip zorla kardeşinin ağzını açtı. O kurtulmak için çırpınırken dilini biraz paslı görerek: «Niçin buralarda dolaşıp duruyorsun? Haydi git yatağına yat.» diyerek Ayşe'nin de yardımiyle çocuğu kapıya doğru sürüklediler.

Altan onların bu hareketlerine çok içerlemişti. Ellerinden kurtulup geri çekildi. İkisine de ters ters bakıyordu. Ötekiler gülerek, «Hemen de kızıverdin, biz sana şaka yapmak istemiştik. Haydi gel saklambaç oynıyalım.» deyip işi şakaya bağladılar.

Hep beraber samanlığa geçtiler. Gerçekten de burada saklanılacak pek çok yer vardı. Kura çektiler. Altan ebe oldu. Kapıya döndü. Kollarını duvara dayadı, gözlerini sıkıca kapatıp başını kollarının üstüne koyarak saymağa başladı. Beş, on, on beş... doksan, doksan beş, yüz «oldu mu?» diye sordu. Hiç bir ses alamayınca gözlerini açtı. «Aramağa başlıyorum» diye bağırdı. Yine çıt çıkmadı Bir saman çöpü bile kıpırdamıyordu. Altan yavaş yavaş ilerlemeğe başladı. Kendisi görmeden kimsenin kaleye yaklaşmaması için pek uzaklaşamıyordu. Az ötedeki tümsek dikkatini çekti. İyice bakınca otlar arasından kareli bir kumaş parçasının çıktığını gördü.

«Ayşe, seni gördüm, çık» diye bağırdı. Ayşe samanların arasından fırlayıp:

«Sen mutlaka baktın, yoksa dünyada beni bulamazdın» diye ateş püskürmeğe başladı. Onlar böyle çekişirlerken Ahmet görünmeden kaleye süzüldü. Böylece Ayşe ebe oldu. Söylene söylene gözlerini yumdu ve saymağa başladı.

Altan'la Ahmet saklanacak yer aramağa koyuldular. Altan ebenin kendisini bulamıyacağı bir köşeye saklandı. Kuru otlarla üstünü iyice kapadı. Kalbi küt küt atıyordu. Nefesini tutmağa çalıştı, çün-

HANGİSİ DOĞRU'nun KARŞILIKLARI

1. Etibank, 2. Azot, 3. Marie Curie, 4. Eskişehir, 5. 3, 6. Tokyo, 7. Şinasi.

Büyük Mucitler

NOBEL

(1833-1896)

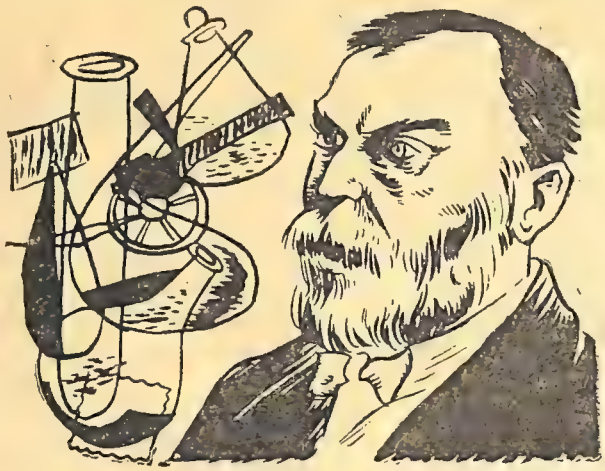

Bu İsveçli kimyacı Stockholm'da doğmuş, İtalya'da San Remo'da ölmüştür. Bulduğu dinamit denilen patlayıcı madde ve her yıl bilginlere dağıtılan Nobel armağanları onu bilim ve edebiyat dünyasında büyük ölçüde tanıtmıştır.

Nobel'in çalışmalarının amacı nitrogliserin denilen gliserin, nitrik ve sülfürik asidin karşımından meydana gelen bir maddeyi zararsız ve faydalanılacak bir patlayıcı madde haline getirmekti. Çok geçmeden çalışmalarından bir sonuç aldı ama elde ettiği madde satılığa çıkarılınca bir çok kazalara sebep olduğundan Nobel'e yıllarca, insanların canlarına kıyan bir düşman gözüyle bakıldı. Nihayet 1867 de Nobel, nitrogliserini tehlikesizce taşınabilir bir hale koydu ve buna dinamit adını verdi. Bundan başka sun'î ipek ve diğer birçok maddeleri yapmak için de incelemelerde bulunmuştur. Edebiyatla da uğraşmış pek başarılı sayılamıyacak birkaç roman ve piyes yazmıştır.

Yaptığı kimya araştırmaları sonunda 120 çeşit patlayıcı madde bulmuştur. Amacı bunların insanlara yararlı yollarda kullanılmasıydı. Buluşlarının savaş aracı olarak kullanılması onu çok üzmüş, hayatının sonlarına doğru dünyada birçok zarara ve ölüme sebep olduğu için kendi kendisini suçlu bulmağa başlamıştır. Muazzam serveti, hiç istemediği halde bulduğu patlayıcı maddelerin savaşta kullanılması sonunda meydana gelmiştir. O da vasiyetnamesinde bu servetin bir kısmının her yıl insanlığa en yararlı keşifte bulunmuş bilginlerle insanların kardeşliği için çalışan edebiyatçılara dağıtılmasını belirtmiştir.

Her yıl beş ayrı bilim dalında, insanlığın yararına çalışan bilginlere, ırk ve millet ayrılığı gözetilmeksizin Nobel armağanı dağıtılır.

Bu armağan fizik, kimya, tıp, gibi alanlarda önemli buluşlar yapmış veya bu bilimlere önemli yenilikler getirmiş olanlarla edebiyat alanında en dikkati çeken eseri yaratanlara ve insanların kardeşliği için barışçı amaçlarla örnek hareketlerde bulunanlara verilir.

kü soluk alıp verirken kendisine bir lokomotif kadar gürültü yapıyormuş gibi geliyordu.

İyice yerleşmek için eliyle altındaki otları düzeltirken birden eli buz gibi soğuk kaygan, yuvarlak bir şeye değdi. Avazı çıktığı kadar bağırarak yerinden fırladı. Ahmet de saklandığı yerden çıkıp «Ne var? Ne oldu?» diye yanına koştu. Bu arada Ayşe, «İkinizi de gördüm» deyip duruyordu. Korkudan sapsarı kesilen Altan, eliyle samanları göstererek, «Orada kaygan, buz gibi bir şey var» dedi.

Ayşe, alaylı alaylı, «Kimbilir belki de yılandır. Sakın gizli bir hazine bulmuş olmıyasın?» deyince,

Altan: «Elimle dokunduğumda hiç kıpırdamadığına göre yılan değildi. Mutlaka bir define buldum» diye samanları eşelemiye başladı. Diğerleri de ona yardıma koştular. Az sonra hazineye ulaştıklarında gözlerine inanamadılar. Ayşe, «A! a! Karpuz» diye bağırdı. Eliyle yokladıktan sonra, «Gerçekten de karpuz bunlar. Peki buraya nasıl gelmişler?» diye merakla sordu. Hiç birisi samanlar arasına güzelce yerleştirilmiş olan bu 10-15 karpuzun nasıl olup da oraya

geldiğini açıklıyamıyordu.

Altan bir ara, «Bana bakın» dedi. «Bu işe hiç aklım ermedi. Tarlada birkaç karpuz kalmıştı. Geçenlerde baktım soğuktan donmuş ve çürümüşlerdi. Nasıl oluyor da bunlar sapasağlam duruyorlar?»

Ayşe, «Ya! ya!» diye atıldı. «Ben de gördüm»

Ahmet'in gözleri daldı. Hikâye anlatırken ve Hans Andersen'in masallarını okurken hep böyle olurdu.

«Çocuklar» dedi, «Hani bir peri masalı vardır. Üvey annesi kızı lâpa lâpa kar yağarken çilek toplamağa yollar. Hatırladınız mı?»

Ayşe korkulu bir sesle, «Ya, ya» dedi «Kızcağız karları eşeleyince altından çilekler çıkar.»

Bu defa Ahmet, «Tamam» dedi, «Belki bunlar da öyledir». Sonra fısıldıyarak «sihirlidir» dedi.

Altan, «O halde bunları yemek doğru olmaz» diye söylendi.

Ahmet, «Niçin olmasın. Eğer senin dediğin gibi olsaydı bize hiç görünmezlerdi.»

Ayşe, «Ama yemeden önce, evdekilerden izin alsak iyi olacak» deyince Ahmet:

«Yine siz bilirsiniz ama» dedi. «Bana kalırsa bunu bir sır olarak saklıyalım. Anlarsınız ya böyle sihirli şeyleri ona buna söylemeğe gelmez, kayboluverirler.»

Ahmet'in çakısıyla karpuzu kestiler. Bu karpuz gerçekten de sihirliydi galiba, çünkü o zamana kadar hiç bu kadar tatlı bir karpuz yememişlerdi.

Bir hafta sonra yine hazinenin başına gittiler. Artık her hafta kendilerine bir güzel ziyafet çekiyorlardı. Samanlıktaki hazine gitgide küçülmekteydi.

Artık karakış bastırmıştı. Bir pazar dışarda lâpa lâpa kar yağarken uşak Hasan'la yardımcısı gülerek içeri girdiler. Çocukların babalarına, çok hoşuna gideceğini umdukları bir sürprizleri olduğunu söyleyip dışarı çıktılar.

Aradan epeyce zaman geçti. Ellerinde birer karpuzla geri döndüklerinde kaşları çatılmıştı.

Onları görünce Ayşe, «Aaa! bizim karpuzlar» diye ileri atıldı.

Hasan karpuzu hızla masanın üstüne bırakıp:

«Demek bunlar sizin işiniz!» diye çocuklara çıkıştı.

Altan, «samanlıkta bulmuştuk» deyince adam daha da kızdı.

«Peki karpuzları oraya kimin koyduğunu hiç düşünmediniz mi? Belki de bunu perilerin işi sandınız»

Çocukların üçünden başkasının hiç bir şeyden haberi olmadığından şaşkın şaşkın bakıp duruyorlardı.

Babaları, «Hasan» dedi: «Şunu başından anlat da meraktan kurtulalım.»

Hasan, «Ben sizden daha fazla birşey bilmiyorum ama» diye söze başladı.

«Karpuz serin bir yerde, samanlar arasında saklanırsa uzun zaman durabilir. Bu yıl tarladaki karpuzların en iyilerinden 10-15 tanesini ayırıp size bir sürpriz yapmak için samanların arasına sakladık.»

Baba, «Anlaşıldı, anlaşıldı» dedi. «Demek ki bizim yaramazlar hazinenin yerini keşfetmişler.» Sonra çocuklara dönüp «içinizden kimler bu işe karıştı?» diye sordu.

Ayşe, Ahmet, Altan başlarını önlerine eğdiler. Babaları: «Biz karpuzları yerken, siz de karşıdan bakacaksınız.» Sonra Hasan'a dönüp, «Bu ceza da onlara yeter değil mi?» diye sordu.

İyi kalbli uşak çoktan kızgınlığını unutmuş çocukları bağışlamıştı bile. Çocukların hepsi tekrar tekrar özür dilediler.

Diğerleri kıpkırmızı kocaman karpuz dilimlerine çatallarını batırırken Ahmet eğilip kabahat ortağı kardeşlerine şunları fısıldadı

«Bundan böyle izin almadan elimi hiç bir şeye sürmiyeceğim.»

ATATÜRK

Üstümüzde gece gündüz kol geren
Bize, güzel, iyi günler gösteren,
Türk iline yeni baştan can veren,
Kimdir diye sorarlarsa : Atatürk.

★

Yurdumuzu aydınlatan sabahlar,
Düşmanlara korku veren silâhlar,
Tersaneler, fabrikalar, tezgâhlar,
Göze çarpan her ne varsa : Atatürk.

★

Babasından önce onun adını,
Öğretiyor oğluna Türk kadını.
Ondan aldık yaşamanın tadını
Bahtiyarız, bahtiyarsa Atatürk.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

Dedikoducu Ağustosböceği

ŞEHRİN kenarındaki büyük otlakta yaşıyan hayvanlar arasında ağustosböceği kadar başkalarının işine burnunu sokanı yoktu. Bunun sebebini kimse bilmiyordu. Herhalde hayvanın yemek, içmek, yatmaktan başka görülecek işi yoktu.

Gerçekten de ağustosböeceğinin işi çok hafifti, hattâ buna hiç yoktu da denebilirdi. Durmadan yer sonra da uyurdu. Kalktıktan sonra da etrafında olup biten her şeyi görürdü. Tabiî bunları başkalarına anlatmadan içi rahat etmezdi.

Bütün böcekler gibi bu ağustos böceği de güneşi çok severdi. Hava bozuk olduğu zaman yuvasından dışarı çıkmazdı. Öyle doğru dürüst bir yuvası da yoktu zavallının. Bir kayın ağacının üstüne yerleşmişti. Bir gün hava rüzgârlıydı. Bir yere kıpırdıyamadığından gördüklerini, duyduklarını teker teker aklından geçirdi. Anlatılacak pek çok şey birikmişti. Ertesi günü iple çekti. Hele bir de güneş ışıklarını görünce hemen içini dökecek birini aramağa başladı.

Bu sırada karşısına kurbağa çıktı Bir selâm bile vermeden «Bana bak kurbağa kardeş» dedi, «yılan senin için neler diyor neler. Ben hiç birine inanmadım ama senin de bunları duymanı faydalı bulduğumdan söylüyorum. Diyor ki sözde dilin ağzına ters tarafından yapışıkmış yani ön taraftan ağzına bağlıymış. Ucu boğazına doğruymuş. Ben bunun bir kelimesine inanmadım ama böyle söylüyor işte.»

Buna cevap olarak kurbağa hemen ağzını açıp dilini gösterdi. «Görüyorsun ya» dedi, «Yılan kardeş doğru söylüyor. Benim dilim gerçekten söyledikleri gibi. Bu şekilde avlarımı daha kolaylıkla yakalıyabiliyorum. Böyle oluşum kimseyle dostluğuma da engel olmuyor.»

Bunun üzerine ağustosböceği söylenecek başka bir söz bulamadı Usulca kurbağanın yanından ayrıldı. Doğruca gidip, katıldığı son yarışı kaybeden çekirgeyi buldu ve hemen: «Vah vah çok yazık oldu,» diye söze başladı. «Şu hakemlere de çok ayıp doğrusu. Yarışı ufak yeşil kurda kazandırmalarını onlara hiç yakıştıramadım. O kim ki! Bir yabancı... Kırk yıllık dosta da bu yapılır mı?

Çekirge: «Şimdi bunları bir tarafa bırakalım» diye cevap verdi. «Yeşil kurtla çok iyi anlaşıyoruz. Eğer yarışı ben kazansaydım belki de onunla hiç dost olamıyacaktım.»

Ağustosböceği biraz ilerde kendilerine bakan yeşil kurdu görünce çarçabuk oradan uzaklaştı. Bu defa da karıncaları lâfa tuttu. «Herkes, sizin, otlaktaki inekleri görünce korkup yuvanıza kaçtığınızı söylüyor. Ben böyle bir şeye inanmam ama doğru olup olmadığını anlamağa geldim.»

Karıncalar bir kelime bile söylemediler... Biribirlerine bakıp onu soru yağmuruna tuttular: «Bütün gün hiç bir iş yapmadan yiyip içip yattığın doğru mu?» «Durmadan başkalarının kusurlarını çıkarmağa çalıştığın doğru mu?» «Ortalığı biribirine katmak istediğin halde bunu da beceremediğin doğru mu?»

Artık ağustosböceği ağzını açacak durumda değildi. Kendisi için üzerinde yuvası bulunan kayın ağacının yolunu tutmaktan başka yapacak iş kalmamıştı.

YEŞİL OVAM

(Baştarafı S. 4 de)

küçük» diye seslenirdi.

Ağabeyim beni büsbütün bocalatırdı. Sinemaya gitmek istediğimde «o film büyüklere göre, senin daha yaşın çok küçük gidemezsin» der arkasından da «Rita büyüdü. Kocaman bir kız oldu, bana bir kazak örebilir. Arkadaşımın kız kardeşi...» diye aklımı altüst ederdi.

Çocuk olmakla, yetişkin olmak bir tahtıravalliye benziyordu. Acaba ben de bu yüzden mi bazen sevinçli bazen kederliyim? Üzüntüm yalnız bunun için mi? Bütün bunlara şöyle bir çözüm yolu buldum. Şimdi artık hayata bambaşka bir görüşle bakıyorum, belki de işte bu yüzden geride bıraktığım günleri bu kadar pembe, romantik ve neşe dolu buluyorum. Geçen günlere, eskiden oturduğum bir ovaya o zamana kadar hiç gitmediğim bir dağın tepesinden bakar gibiyim. Ovada her şey her zamanki gibi. Evler eski, yıkık, yollar iğri büğrü, tozlu ama, bu tepeden sanki bir rüya ülkesinde esrar perdesine bürünmüş gibi görünüyorlar.

(Shankar dergisinden)

Babamın Şapkası

Küçükken babamın niçin arkadaşlarımın babalarınınkine benziyen bir şapka giymediğine bir türlü akıl erdiremezdim. Babacığım çalışırken o boru gibi upuzun bembeyaz şapkayı giydiği için çok da üzülürdüm. Şapkası ne polis ne de subay amcanınkine benziyordu.

Aradan yıllar geçti. Şimdi artık eski kuruntularım aklıma geldikçe gülmekten kendimi alamıyorum. Çocukluk işte. O zaman aklım hiç bir şeye ermezmiş meğerse. Babamın o zamanlar gözüme pek çirkin gözüken beyaz şapkayı niçin giydiğini anlıyamadığımdan o çocukça fikirlere saplanmışım.

Babam fırıncıdır. Nasıl subay, polis amcaların belirli bir üniforması varsa, babamın da üniforması kendi işine uyanı.

İş yaparken bir köşede yığılı çuvallar üstüne oturup onun harıl harıl çalışmasını seyretmeğe bir türlü doyamam. Kocaman bir tekne içinde eğile doğrula hamur yoğuruşunu, oradan oraya koşup bir şeyler getirip götürüşünü, fırına ekmek atıp çıkarışını seyrede seyrede âdeta bu hareketlerin bir sanatçının dansedişini andırdığına kanaat getirir oldum. Gerçekten de babam fırında bir güzel sanat ustası gibi çalışırdı. Yaptığı çörekler, börekler, pastaları özene bezene süsler, her biriyle ayrı ayrı uğraşırdı. Pişirdiklerinin tadına doyum olmazdı. Ama benim en çok hoşuma gideni hazırladıklarını fırından çıkardıktan sonra, bir tablo gibi bir araya getirip bunlara göğsü kabararak bakışıydı.

Babam neşeli olduğu zaman şapkası başında dimdik, kocaman bir pasta gibi durur. Elleri, kar gibi beyaz önlüğünün belinde keyifli keyifli bir aşağı bir yukarı gezinirken şapka da hafifçe öne eğilerek neşesine katılır.

Şapkası ve babam, biribirlerine öylesine uymuşlardı ki, babam sevinçli olduğunda başındaki şapka da insana gülüyormuş gibi gelir.

Bazen fırındaki işler yolunda gitmez. Çörekler, simitler yanar, yahut hamur iyi mayalanmaz, yumurta kabı devrilir, kısacası yaptıkları istediği gibi olmaz. İşte o zaman, babacığım ne kadar çok üzülür bilemezsiniz. İki elini kocaman şapkasına götürüp hızla havaya kaldırır sonra da gelişi güzel başına koyuverir. O koca şapka iyice başa oturmadığından bütün güzelliğini kaybeder. Üstelik az şişirilmiş bir balonu andırdığından biraz da göze gülünç görünür. Ama babam işler yoluna girinceye kadar ona hiç aldırış etmez. Ben durumun düzeldiğini şapkanın başında dimdik bir kıral tacı gibi durmasından anlarım.

Bence bütün babaların meslekleri güzeldir, iyidir. «Neden mi?» diye soracaksınız? Çalışmak, alın teri dökerek, bir şeyler yaratmak, başkalarına yararlı olmak güzeldir de ondan.

Artık babam bir doktor, mimar, mühendis veya subay olmadığı için hiç üzülmüyorum. Çünkü fırıncılık da yararlı bir meslektir. Üstelik babamın fırıncı olması çok da hoşuma gidiyor. Hiç değilse babamı işi başında bir köşeye çekilip seyredebiliyor, börekler, çörekler ekmeklerin mis gibi kokusunu sindire sindire ciğerlerime dolduruyorum... Bunlar benim hiçbir şeyle değişemiyeceğim kadar değerli. Dahası var. Babamın çalışırken kullan-

Hayvanları Koruma Günü

Atalarımız sevgi ve şefkat konusunda hayvanları da hiç bir zaman gözden uzak tutmamışlardır. Yurdumuzun birçok yerlerinde hayvanlar için yapılan yalaklar, sığınacak yerler, kuşlar için mermer sulaklar hattâ sürüden ayrılmış leyleklere et vermek için meydana getirilmiş vakıflar bunun en canlı örnekleridir.

★

Hayvanları koruma konusu, yüzyılı aşan bir süreden beri uygar ülkeler arasında önemle ele alınmıştı. Bu düşünce ilk olarak 1822 yılında İngiltere'de Parlâmento üyesi Mr. Richard Martin tarafından ortaya atılmıştır. Bu alışılmadık davranış önceleri yadırganmışsa da, sonraları insanî düşünce üstün gelerek kanunlaşmıştır. Bunun üzerine Mr. Richard Martin ile arkadaşı rahip Brum bir de cemiyet kurmuşlardır. Bu bakımdan hayvanları korumaya ait ilk kanunu hazırlamak ve ilk tesisi kurmak şerefini İngiltere kazanmış bulunmaktadır. Bundan sonra gerçekten uygar hayata sahip devletlerin kanunlarında hayvanları koruyucu ceza ve idare maddeleri yer almış ve bu konuda çeşitli dernekler kurulmuş, hattâ en sonunda «Hayvan Haftası» adıyla bir hafta da kabul olunmuştur. Bugün artık 4 Ekim bütün dünyada «Uluslararası Hayvanları Koruma Günü» olarak kutlanmaktadır.

★

Memleketimizde ilk defa hayvanları korumaya dair düşünceler 1908 yılında belirmişse de esaslı bir cemiyet kurulması 1912 yılında mümkün olabilmiştir. Bu tarihte İstanbul'da birkaç kişi ticaret kastıyla boğa güreşleri düzenlemeyi düşünmüş ve İspanya'dan boğa güreşçileri ve boğa getirtmeye girişmişlerdir. Gerekli hazırlıklardan sonra da güreşlere ait reklâmlara başlanmıştır. Bu olay memlekette hayvanseverler arasında şiddetli bir tepki meydana getirmiştir. Bu kötü âdetin memlekete girmesini önlemek için zamanın hükümetine baş vurularak engel olunması istenmiştir. Bunun üzerine hükümet boğa güreşini önlemiştir. İlkin, insanlığın yüzünü kızartacak bu olayı protesto amacıyla birleşen bu topluluk yurdumuzda ilk olarak o tarihte «Himaye-i Hayvanat Cemiyeti» adıyla resmen bir dernek kurmuştur. Araya Birinci Dünya Savaşı'nın girmesiyle çalışmalarını durdurmak zorunda kalan Cemiyet, Cumhuriyetin ilânından sonra «Türkiye Hayvanları Koruma Cemiyeti» (1) adıyla çalışmaya başlamıştır.

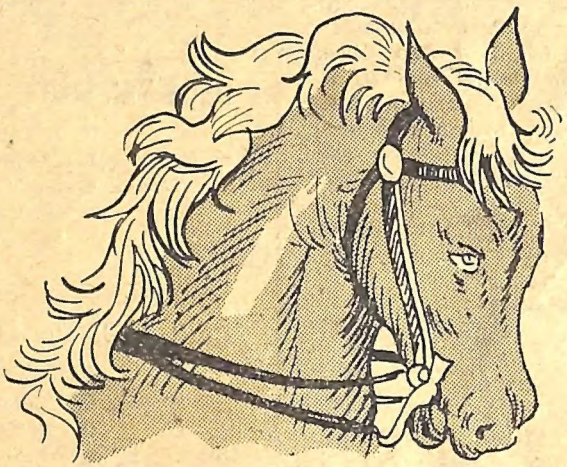

İnsanî duygular ve en iyi niyetlerle kurulmuş olan bu şefkat yuvasının en başta gelen amacı, bizlere birçok faydalar sağlıyan fakat hak ve hukukunu korumaktan aciz bulunan bütün hayvanlara karşı sevgi, şefkat ve yardım duygusunu vatandaşlarımız ve özellikle yavrularımız arasında yaymaktır.

(1) Cemiyetin İstanbul'daki merkezi: «Nişantaşı, Şair Nigâr Sokak No. 84» de bulunmaktadır.

dığı çeşitli şekerler, tatlılar, kremalardan da faydalanıyorum. Pişenlerden de tatmak hakkım tabii.

Görüyorsunuz ya bir fırıncının oğlu olmak çok güzel bir şey. Bu yüzden babamın ustalığından büyük bir kıvanç duyuyorum. Onun üniformasının bir parçası olan beyaz şapkasını da hem seviyorum hem sayıyorum.

BÖCEK YİYEN BİTKİLER

(Baştarafı S. 43 de)

En çok rastlanan böcek kapan bitki, bataklık ve havuzlarda yetişen bir su bitkisidir. Bir sürü tüylü yapraklı upuzun bir saptan meydana gelmiştir. Tüylü yaprakların üstünde ufacık armut şeklinde keseler bulunur. İşte bitkinin tuzakları bunlardır. Ağızlarında içeri doğru açılan birer kapakçık bulunur. Bunun etrafında da uzun tüyler vardır. Sivrisinek, sinek, böcek kurtçukları bunlardan birine dokunduklarında torbanın ağzı açılır ve avı içeri alıp emer. Ağızdan ağıza söylene gelen veya gazetelerde insanları ve hayvanları yakalayıp kanlarını emen dev bitkiler olduğunu anlatan hikâyeler hiçbir gerçeğe dayanmamaktadır. Tabi-

atta hayvanları yiyen bitkiler varsa da bunlar ufacık böceklerle beslenmektedirler. Bunlar tabiat ananın insanı hayretler içinde bırakan eserlerinden biridir.

★

MİNİK ÇAMIN BÜYÜK DERDİ

(Baştarafı S. 34 de)

çam iyi kalbli periye nasıl teşekkür edeceğini bilemiyordu. Bütün bu başından geçenler ona çok iyi bir ders vermişti. Artık sırf gösterişi düşünerek başka türlü yaprak istemeyi aklından bile geçirmiyordu. Artık bu iğne yaprakları ne hırsız çalabilir, ne de rüzgâr kırabilirdi.

Doğan Kardeş YAYINLARI

Öğretici, meraklı kitaplar:

- Eşyaların Hikâyesi ..... 300 Kuruş
- Işığın Hikâyesi ..... 200 »
- Saatin Hikâyesi ..... 250 »
- Dünyanın Çehresini Değiştiren 12 Adam ..... 1000 »

★

Heyecanlı romanlar:

- Yeşil Mühürlü Mektup ... 200 »
- Pembe Evin Kedisi ..... 200 »
- Marko Polo ..... 200 »
- Jenifer Teyzenin Anahtarları ..... 250 »

★

Ciltli, hediyelik kitaplar

- Halime
- Hayvan Hikâyeleri
- Dünyanın Dört Bucağından Dostlar
- Allah Rahatlık Versin
- Wilhelm Tell
- Gökten Üç Elma Düştü
- Masal Bahçesi
- Dede Korkut Masalları
- Binbir Gece Masalları
- Tabiat Ana Anlatıyor
- Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi
- Bufalo Bill.

Bez ciltli, iyi kâğıtlı, renkli kapaklı bu kitapların her biri onar liradır. Ödemeli olarak (P. K. 1146 - İstanbul) adresine sipariş edebilirsiniz.

★

Fen ve Tabiat Ansiklopedisi

Her evin demirbaş kitabı

İnsanlar, hayvanlar, bitkiler, yıldızlar âlemi, matematik, fizik, kimya, biyoloji konuları, keşifler, icatlar. Binden fazla resim, 32 Tifdruk baskılı tablo. Bez cildli, 500 sahife, 20 lira.

TİK-TAK AMCA

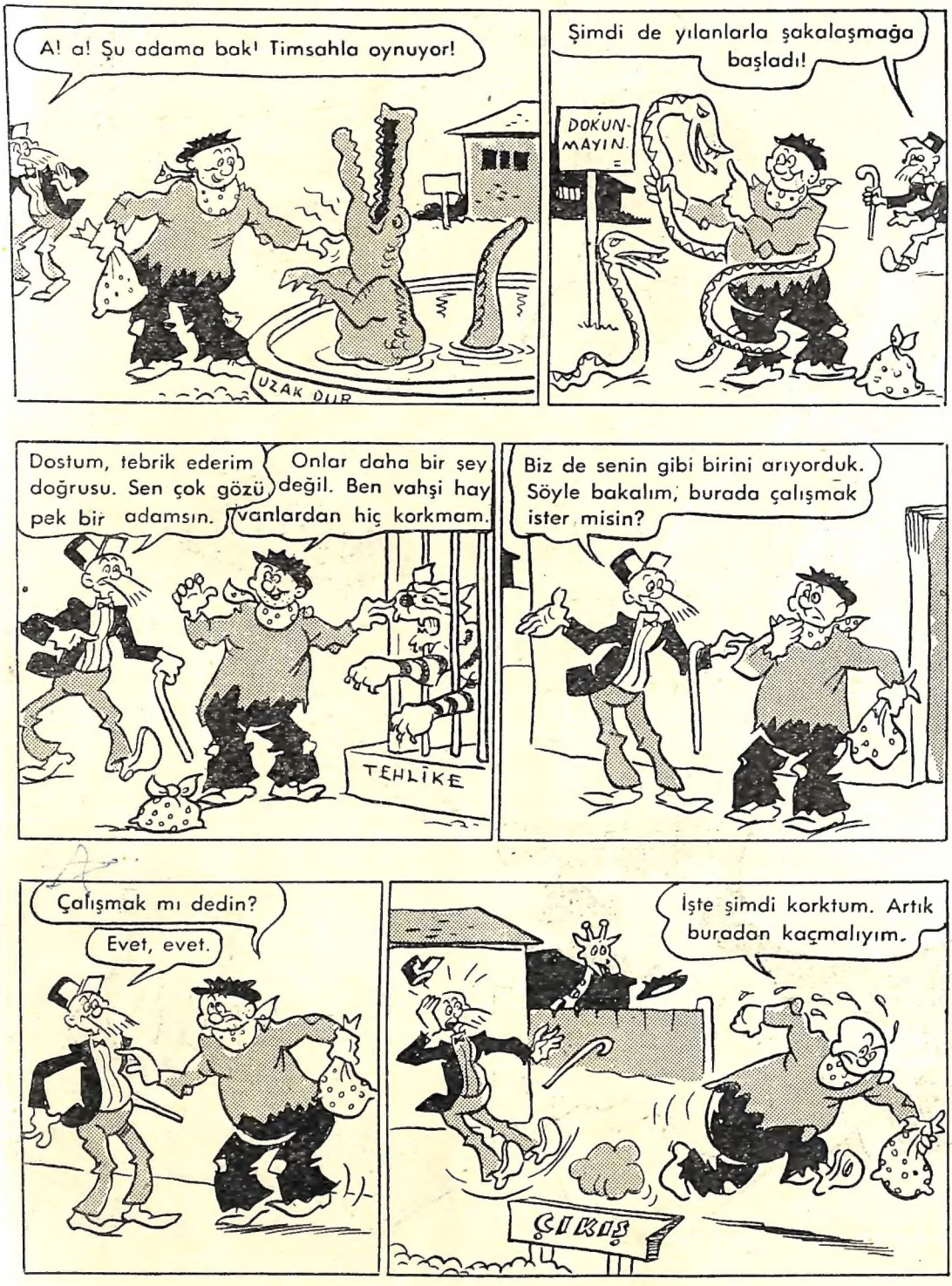
A! a! Şu adama bak! Timsahla oynuyor!
UZAK DUR
Şimdi de yılanlarla şakalaşmağa başladı!
DOKUNMAYIN
Dostum, tebrik ederim doğrusu. Sen çok gözü pek bir adamsın.
Onlar daha bir şey değil. Ben vahşi hayvanlardan hiç korkmam.
TEHLİKE
Biz de senin gibi birini arıyorduk. Söyle bakalım, burada çalışmak ister misin?
Çalışmak mı dedin?
Evet, evet.
İşte şimdi korktum. Artık buradan kaçmalıyım.
ÇIKIŞ

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.